

Nr 119

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken m. m.; given Stockholms slott den 27 juni 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i giftermålsbalken,
- 2) lag om ändring i föräldrabalken,
- 3) lag om ändring i ärvdabalken,
- 4) lag om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
- 5) lag om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred,
- 6) lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.,
- 7) lag om ändring i vattenlagen,
- 8) lag om ändring i konkurslagen,
- 9) lag om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed,
- 10) lag om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808),
- 11) lag om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvillande uppgifter,
- 12) lag om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden,
- 13) lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad,
- 14) lag om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet,
- 15) lag om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.,
- 16) lag om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling,
- 17) lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

På grundval av prop. 1969: 44 fattade riksdagen under vårsessionen beslut om en reform av de allmänna underrätternas organisation.

I enlighet med vad som förutskickades i nämnda proposition läggs nu fram förslag till följdändringar i ett flertal lagar, som bygger på den nuvarande uppdelningen av underrätterna i häradsrätter och rådhusrätter. De föreslagna följdändringarna avser i stor utsträckning terminologiska jämkningar, som föranleds av de nya benämningar som införs inom underrättsorganisationen. Det föreslås också jämkningar i vissa författningar, vilka nu innehåller olika regler för rådhusrättsstäder och för landet i övrigt. Såvitt avser fastighetsbildningslagstiftningen är förslagen, med tanke på de reformer som förestår på detta område, begränsade till lagtekniska lösningar, som innebär att nuvarande domstolsorganisation i jorddelningsmål i huvudsak lämnas orubbad.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1971 med befogethet för Kungl. Maj:t att beträffande vissa av dem förordna om tidigare ikraftträdande.

1) Förslag
till
Lag
om ändring i giftermålsbalken

Härigenom förordnas, *dels* att i 1 kap. 6 §, 2 kap. 2 §, 9 kap. 9 §, 11 kap. 20 § samt 15 kap. 16 och 17 §§ giftermålsbalken¹ orden »eller domaren» skall utgå, *dels* att i 15 kap. 21 § samma balk orden »eller domarens» skall utgå, *dels* att i 8 kap. 11 § samt 15 kap. 4 och 15 §§ samma balk orden »Stockholms rådstuvurätt» skall bytas ut mot orden »Stockholms tingsrätt».

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

2) Förslag
till
Lag
om ändring i föräldrabalken

Härigenom förordnas, *dels* att i 12 kap. 1 § samt 20 kap. 14 och 15 §§ föräldrabalken² orden »Stockholms rådhusrätt» skall bytas ut mot orden »Stockholms tingsrätt», *dels* att 12 kap. 4 § samt 19 kap. 3 och 8 §§ samma balk skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 KAP.

4 §.

När förmyndarskap — — — — — över förmyndarskapet.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmyndarskap från en överförmyndare till en annan inom *tingslag eller inom stad, där rådhusrätt finnes*, skall vad i 3 § sägs äga motsvarande tillämpning.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmyndarskap från en överförmyndare till en annan inom *samma domsaga* skall vad i 3 § sägs äga motsvarande tillämpning.

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 2 § se 1949: 383, av 9 kap. 9 § och 11 kap. 20 § se 1964: 654, av 15 kap. 4 § se 1954: 437 och av 15 kap. 15 § se 1946: 822.

² Senaste lydelse av 12 kap. 1 § se 1958: 640.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 KAP.

3 §.

Två eller flera kommuner, som lyda under *häradsrätt*, må, då val av överförmyndare förestår, efter förslag av rätten förena sig till ett överförmyndardistrikt.

Kommun, som — — — — — till ända.

Två eller flera kommuner, som lyda under *samma tingsrätt*, må, då val av överförmyndare förestår, efter förslag av rätten förena sig till ett överförmyndardistrikt.

8 §.

Till överförmyndare skall väljas en i praktiska värv väl förfaren svensk *man eller kvinna, som uppnått tjugufem års ålder*. Överförmyndare kan ej den vara som är *omyndig eller* i konkurstillstånd.

Domhavande må ej vara överförmyndare inom domsagan, ej heller må ledamot av rådhusrätt, som arbetar å endast en avdelning, vara överförmyndare i staden.

Ej må — — — — — av valmyndigheten.

Till överförmyndare skall väljas en i praktiska värv väl förfaren, *myndig svensk medborgare*. Överförmyndare kan ej den vara som är i konkurstillstånd *eller är förklarad omyndig*.

Lagfaren tjänsteman vid tingsrätt får ej vara överförmyndare inom domsagan, om ej Konungen för särskilt fall meddelat tillstånd därtill.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. I fråga om domare, som då är överförmyndare, äger dock 19 kap. 8 § andra stycket i dess äldre lydelse fortsatt giltighet så länge då gällande uppdrag består.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i ärvdabalken

Härigenom förordnas, att i 14 kap. 2 §, 20 kap. 8 § och 25 kap. 2 § ärvdabalken orden »Stockholms rådhusrätt» skall bytas ut mot orden »Stockholms tingsrätt».

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

4) Förslag
till
Lag

om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 1 mars 1935 om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

På framställning — — — — — av egendomen.

Göres å landet framställning, som nu är sagd, å tid då rättegångsdag ej inträffar, äge domaren meddela förordnande att gälla tills rätten fattat beslut i ärendet.

Finnes kostnad för sökt åtgärd böra förskjutas, äge rätten *eller, på landet, domaren* att, innan beslut fattas, av den som åtgärden påkallat kräva förskott med belopp, som prövas skäligt. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

Finnes kostnad för sökt åtgärd böra förskjutas, äge rätten att, innan beslut fattas, av den som åtgärden påkallat kräva förskott med belopp, som prövas skäligt. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

5) Förslag
till
Lag

om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred

Härigenom förordnas, att 36 § lagen den 2 juni 1933 om ägofred¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse av 36 § se 1946: 837.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

36 §.

Har i annan ordning än vid syneförrättning upprättats skriftlig och av vittnen styrkt förening rörande stängselskyldighet eller betesreglering, äge envar, som deltagit i föreningen, hos den eller de allmänna underrätter, inom vilkas domvärjo de fastigheter, föreningen angår, äro belägna, *uppvisa föreningen, i stad med rådstuvurätt å allmän rättegångsdag och eljest å allmänt ting.* Överensstämmer föreningen med de i denna lag stadgade grunder, och hava, där föreningen avser upplåtelse av betesmark, i föreningen tydligt angivits den upplåtna markens läge och gränser, den eller de fastigheter, för vilka den upplåtits, sätt och tid för markens inhägnande och anordnande för betesbruk samt huruvida ersättning skall utgå och i så fall med vilket belopp ersättningen skall i den ordning 16 § föreskriver gäldas, låte rätten intaga föreningen i rättens protokoll. Sedan vare föreningen gällande mot framtida ägare eller innehavare av fastigheterna så ock, där intagande i rättens protokoll ägt rum *vid rådstuvurätt inom en månad och vid häradsrätt sist vid det allmänna ting, som infallit näst efter två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter upprättandet men före föreningens intagande i rättens protokoll blivit ägare eller innehavare.* Förening, som slutits för boställe eller kronan eller allmän inrättning tillhörig, på viss tid upplåten fastighet, have dock ej verkan mot senare innehavare, med

Har i annan ordning än vid syneförrättning upprättats skriftlig och av vittnen styrkt förening rörande stängselskyldighet eller betesreglering, äge envar, som deltagit i föreningen, *uppvisa denna* hos den eller de allmänna underrätter, inom vilkas domvärjo de fastigheter, föreningen angår, äro belägna. Överensstämmer föreningen med de i denna lag stadgade grunder, och hava, där föreningen avser upplåtelse av betesmark, i föreningen tydligt angivits den upplåtna markens läge och gränser, den eller de fastigheter, för vilka den upplåtits, sätt och tid för markens inhägnande och anordnande för betesbruk samt huruvida ersättning skall utgå och i så fall med vilket belopp ersättningen skall i den ordning 16 § föreskriver gäldas, låte rätten intaga föreningen i rättens protokoll. Sedan vare föreningen gällande mot framtida ägare eller innehavare av fastigheterna så ock, där intagande i rättens protokoll ägt rum inom två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter upprättandet men före föreningens intagande i rättens protokoll blivit ägare eller innehavare. Förening, som slutits för boställe eller kronan eller allmän inrättning tillhörig, på viss tid upplåten fastighet, have dock ej verkan mot senare innehavare, med mindre föreningen blivit av vederbörande myndighet godkänd.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

mindre föreningen blivit av vederbörande myndighet godkänd.

Sedan föreningen — — — — — vederbörande skogsvårdsmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Äldre bestämmelser skall dock fortfarande gälla beträffande förening, som ingåtts före lagens ikraftträdande och skolat uppvisas hos häradsrätt. Vad som föreskrives om häradsrätt skall därvid gälla tingsrätt.

6) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m.m.

Härigenom förordnas, att 4 och 5 §§ lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

4 §.

Angående fiskevärderingsnämnd — — — och avgörande.

2. Nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Dom skall meddelas inom två månader från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

2. Nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. *Vid omröstning skall ordföranden säga sin mening först.* Dom skall meddelas inom två månader från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

3. Om skäl — — — — — sådana kostnader.

Lagen om — — — — — vid nämnden.

5 §.

Ordföranden äger besluta för nämnden *i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt.*

Beträffande rätt för ordföranden att besluta för nämnden gäller 1 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken i tillämpliga delar.

¹ Senaste lydelse av 4 § se 1960:708 och av 5 § se 1957:687.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Yppas vid överläggning i nämnden skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter hava säte i rätten. Vid omröstning skall ordföranden säga sin mening först.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

7) Förslag

till

Lag

om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, *dels* att i 4 kap. 6 § 2 mom. första stycket vattenlagen¹ ordet »domaren» skall bytas ut mot ordet »rätten», *dels* att i 11 kap. 2 § fjärde stycket samma lag ordet »häradsrätt» skall bytas ut mot ordet »tingsrätt», *dels* att 11 kap. 4 och 52 §§ samt 14 kap. 7 § samma lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

11 KAP.

4 §.

Vattenrättsnämndemän utses för sex år, två för varje tingslag, som ensamt utgör en domsaga, samt en för varje annat tingslag. Därvid skall vad om sättet för utseende av ägodelningsnämndeman och om gottgörelse åt valman för inställelse vid val av sådan nämndeman är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att domhavanden föranstaltar om

Vattenrättsnämndemän utses *genom val* för sex år. *Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, fastställer för varje domsaga det antal vattenrättsnämndemän som skall utses.*

Vid val av vattenrättsnämndeman äger vad som gäller i fråga om val av nämndeman i fastighetsdomstol motsvarande tillämpning. Tingsrät-

¹ Senaste lydelse av 11 kap. 2 § se 1941: 614, av 11 kap. 4 § se 1958: 66 och av 14 kap. 7 § se 1964: 663.

(Nuvarande lydelse)

utseende av valmännen. I stad, som ej lyder under landsrätt, skall ock för tid, som nyss sagts, av stadsfullmäktige väljas en vattenrättsnämndeman. Om valets utgång skall på landet domhavanden och i stad stadsfullmäktiges ordförande så snart ske kan meddela vattenrättsdomaren underrättelse.

Erfordras för tingslag eller för stad flera vattenrättsnämndemän än i första stycket angivits, bestämmer Konungen deras antal.

Har vattenrättsnämndeman — — — — — äga rum.

Vad i — — — — — som vattenrättsnämndeman.

(Föreslagen lydelse)

ten föranstaltar om utseende av valmännen. Om valets utgång skall tingsrätten eller, när valet förrättats av kommunfullmäktige, dessas ordförande så snart det kan ske underätta vattenrättsdomaren.

52 §.

Menar part, — — — — — invändningen försutten.

Jäv mot ledamot i vattendomstol må ock i högre rätt göras, där den part, som vill frågan väcka, av annan orsak än förfallolös utevaro ej förrän i den högre rätten haft tillfälle att framställa jävet. Beträffande rätt till talan mot vattendomstols beslut rörande jäv mot ledamot i domstolen gälle vad i rättegångsbalken finnes stadgat angående beslut om jäv mot *häradshövding*.

Beslut varigenom — — — — — beslutet ense.

Jäv mot ledamot i vattendomstol må ock i högre rätt göras, där den part, som vill frågan väcka, av annan orsak än förfallolös utevaro ej förrän i den högre rätten haft tillfälle att framställa jävet. Beträffande rätt till talan mot vattendomstols beslut rörande jäv mot ledamot i domstolen gälle vad i rättegångsbalken finnes stadgat angående beslut om jäv mot *lagfaren domare i tingsrätt*.

14 KAP.

7 §.

Har enligt stadgandet i 11 kap. 32 § vattenrättsdomare förordnat, att handlingar i vattenmål skola hållas för granskning tillgängliga hos ordförande i *kommunalnämnd* eller *kommunalfullmäktige*, *municipalnämnd* eller *municipalfullmäktige*

Har enligt stadgandet i 11 kap. 32 § vattenrättsdomare förordnat, att handlingar i vattenmål skola hållas för granskning tillgängliga hos ordförande i *kommunstyrelse* eller *kommunfullmäktige* eller hos *lagfaren domare i tingsrätt* eller polischef,

(Nuvarande lydelse)

eller hos *häradsförordning, borgmästare* eller polischef, må sådan befattningshavare icke utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget, såframt företaget i fråga berör den kommun eller det *municipalsamhälle* han tillhör eller det område eller distrikt, som av hans tjänst omfattas. Ej heller må annan person, sedan han efter eget åtagande mottagit uppdrag, som nu nämnts, utan giltigt skäl avsäga sig detsamma. Prövar vattenrättsdomaren det anförda skälet giltigt, förordne han annan person att omhändertaga handlingarna; och skall kungörelse härom utfärdas i den för meddelanden till parterna bestämda ordning. Sedan målet slutligen avgjorts, äge sökanden eller, om styrelse för företaget utsetts, styrelsen utbekomma handlingarna. Av vattenrättsdomaren må bestämmas viss ersättning till den, hos vilken handlingarna skola hållas tillgängliga, att gäldas av sökanden i vattenmålet. Utgift, som nu nämnts, räknas till kostnad i målet.

(Föreslagen lydelse)

må sådan befattningshavare icke utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget, såframt företaget i fråga berör den kommun han tillhör eller det område eller distrikt, som av hans tjänst omfattas. Ej heller må annan person, sedan han efter eget åtagande mottagit uppdrag, som nu nämnts, utan giltigt skäl avsäga sig detsamma. Prövar vattenrättsdomaren det anförda skälet giltigt, förordne han annan person att omhändertaga handlingarna; och skall kungörelse härom utfärdas i den för meddelanden till parterna bestämda ordning. Sedan målet slutligen avgjorts, äge sökanden eller, om styrelse för företaget utsetts, styrelsen utbekomma handlingarna. Av vattenrättsdomaren må bestämmas viss ersättning till den, hos vilken handlingarna skola hållas tillgängliga, att gäldas av sökanden i vattenmålet. Utgift, som nu nämnts, räknas till kostnad i målet.

Vad nu — — — — — tillkommer synemännen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Konungen kan dock förordna att 11 kap. 4 § i dess nya lydelse skall gälla från tidigare tidpunkt beträffande viss eller vissa underrätter.

3) Förslag

till

Lag**om ändring i konkurslagen**

Härigenom förordnas, att 7, 12, 14 och 211 §§ konkurslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse av 7 § se 1946: 809, av 12 § se 1960: 162, av 14 § se 1964: 649 samt av 211 § se 1957: 97.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Vill gäldenär — — — — — nyss sagts.

Konkursdomare vare på landet domaren och i stad den lagfarne ledamot i rätten, som därtill är satt. I stad må, om konkursmålen antal det fordrar, utses flere konkursdomare; äro flere avdelningar av rådstuvurätten, skall konkursdomare alltid vara ledamot av avdelning, vid vilken de mål, som av honom handläggas, skola upptagas.

Med stad avses i denna lag stad med rådstuvurätt; om annan stad gälle vad för landet är föreskrivet.

Konkursdomare vare den lagfarne domare i tingsrätt, som därtill är satt. Om antalet konkursmål fordrar det, kunna flera konkursdomare utses; äro flera avdelningar av tingsrätten, skall konkursdomare alltid vara ledamot av avdelning, vid vilken de mål, som av honom handläggas, skola upptagas.

12 §.

Upptages borgenärs konkursansökning, teckne konkursdomaren genast å ansökningen föreläggande för gäldenären att inom viss tid, ej över fyra dagar i stad och en vecka på landet, från det han erhållit del av ansökningshandlingarna till konkursdomaren ingiva förklaring över ansökningen. Föreligger på grund av att gäldenären vistas utomlands eller eljest i särskilt fall anledning att utsträcka förklarings tiden, må det ske, dock ej utöver vad oundgängligen kräves och ej utöver sex veckor. Föreläggandet skall innehålla anmaning till gäldenären att, om hans postadress icke tillförlitligen angivits i konkursansökningen, hos konkursdomaren anmäla den postadress, under vilken kallelse kan tillställas gäldenären. Ansökningshandlingarna jämte föreläggande, som nu sagts, skola delgivas gäldenären.

Upptages borgenärs konkursansökning, teckne konkursdomaren genast å ansökningen föreläggande för gäldenären att inom viss tid, ej över en vecka, från det han erhållit del av ansökningshandlingarna till konkursdomaren ingiva förklaring över ansökningen. Föreligger på grund av att gäldenären vistas utomlands eller eljest i särskilt fall anledning att utsträcka förklarings tiden, må det ske, dock ej utöver vad oundgängligen kräves och ej utöver sex veckor. Föreläggandet skall innehålla anmaning till gäldenären att, om hans postadress icke tillförlitligen angivits i konkursansökningen, hos konkursdomaren anmäla den postadress, under vilken kallelse kan tillställas gäldenären. Ansökningshandlingarna jämte föreläggande, som nu sagts, skola delgivas gäldenären.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

I fråga — — — — — omständigheterna medgiva.

Sker delgivning — — — — — av borgenären.

14 §.

Då konkursansökning skall hän- skjutas till rätten, varde målet av konkursdomaren utsatt att förekomma inom tio dagar eller, om varken borgenären eller gäldenären begär att målet skall upptagas inom nämnda tid, senast på det ting *eller den allmänna rättegångsdag* som närmast därefter hålles. Kräves för gäldenärens kallande eller hans inställelse vid rätten oundgängligen längre tid, må tiden för målets företagande vid rätten utsträckas, dock ej utöver sex veckor från det delgivning av kallelsen kan väntas hava ägt rum. Till rätten skola parterna särskilt kallas. I kallelsen skall erinras om den i 16 § stadgade påföljden av parts utevaro.

Då konkursansökning skall hän- skjutas till rätten, varde målet av konkursdomaren utsatt att förekomma inom tio dagar eller, om varken borgenären eller gäldenären begär att målet skall upptagas inom nämnda tid, senast på det *allmänna* ting som närmast därefter hålles. Kräves för gäldenärens kallande eller hans inställelse vid rätten oundgängligen längre tid, må tiden för målets företagande vid rätten utsträckas, dock ej utöver sex veckor från det delgivning av kallelsen kan väntas hava ägt rum. Till rätten skola parterna särskilt kallas. I kallelsen skall erinras om den i 16 § stadgade påföljden av parts utevaro.

I fråga — — — — — motsvarande tillämpning.

211 §.

Mål, som avses i 16, 27, 85, 93, 98, 164 eller 183 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Vid huvudförhandling *vare häradsrätt domför med tre i nämnden*.

Mål, som avses i 16, 27, 85, 93, 98, 164 eller 183 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Vid huvudförhandling *i mål som avses i 16 § är rätten domför med en lagfaren domare*.

Mål, som — — — — — under förberedelsen.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Uteblir i — — — — — är stadgat.

Beträffande talan — — — — — ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Konungen kan dock förordna att de nya bestämmelserna skall gälla från tidigare tidpunkt beträffande viss eller vissa underrätter.

Vid huvudförhandling, som påbörjats före lagens ikraftträdande, samt vid överläggning och omröstning i anslutning därtill skall äldre bestämmelser om rättens sammansättning och om omröstning alltjämt gälla.

9) Förslag

till

Lag**om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed**

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 13 maj 1921 om utmätningssed¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***6 §.**

Över ansökning, — — — — — parts utevarö.

Mål, som i första stycket avses, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Parts utevarö utgöre ej hinder för målets handläggning och avgörande. *Vid huvudförhandling vare häradsrätt domför med tre i nämnden.*

Mål, som i första stycket avses, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. Parts utevarö utgöre ej hinder för målets handläggning och avgörande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Konungen kan dock förordna att de nya bestämmelserna skall gälla från tidigare tidpunkt beträffande viss eller vissa underrätter.

Vid huvudförhandling, som påbörjats före lagens ikraftträdande, samt

¹ Senaste lydelse av 6 § se 1946:813.

vid överläggning och omröstning i anslutning därtill skall äldre bestämmelser om rättens sammansättning och om omröstning alltjämt gälla.

**10) Förslag
till**

Lag

om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808)

Härigenom förordnas, att 30 § lagsökningslagen den 20 december 1946 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

30 §.

Vid handläggning av mål om lagsökning eller betalningsföreläggande vare rätten domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare.

Vid handläggning av mål om lagsökning eller betalningsföreläggande är rätten domför med en lagfaren domare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

**11) Förslag
till**

Lag

om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter

Härigenom förordnas, att lagen den 20 november 1964 om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Vad i ————— gälla länsstyrelse.

Vid behandling av ärende, som enligt § 6 mom. 7 riksdagsordningen och 13 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen ankommer på magistrat, skall magistraten bestå av borgmästaren i rådhusrätten i staden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970.

12) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden

Härigenom förordnas, att 2, 3, 5 och 12 §§ lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Inskrivningsdomare vare i domsaga å landet domaren eller den, som därtill är särskilt förordnad, och i stad med rådstuvurätt den av rätternas lagfarna befattningshavare, som därtill är satt.

Inskrivningsdomare i domsaga är den av tingsrättens lagfarna befattningshavare, som därtill är satt.

Om så — — — — — inskrivningsdomare finnas.

3 §.

Inskrivningsärenden må — — — — — särskilda inskrivningsdagar.

Inskrivningsdag må, där det provas lämpligt, hållas särskilt för viss del av domsagan eller staden, så ock å annan ort än den, där domstolens kansli finnes.

Inskrivningsdag må, där det provas lämpligt, hållas särskilt för viss del av domsagan, så ock å annan ort än den, där domstolens kansli finnes.

5 §.

Konungen bestämmer för varje domsaga och stad, å vilka dagar och tider inskrivningsdag skall hållas, samt meddelar erforderliga föreskrifter, då fråga uppkommer om tillämpning av 2 § andra stycket eller 3 § andra stycket.

Konungen bestämmer för varje domsaga, å vilka dagar och tider inskrivningsdag skall hållas, samt meddelar erforderliga föreskrifter, då fråga uppkommer om tillämpning av 2 § andra stycket eller 3 § andra stycket.

Om kungörande — — — — — förordnar Konungen.

12 §.

Beträffande domsaga å landet eller stad med rådstuvurätt, där det

Om inrättande av akter för tillvaratagande av handlingar och ut-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

med hänsyn till fastighetsförhållandena och andra omständigheter prövas lämpligen kunna ske, må Konungen, efter häradshövdingens eller rådstuvurättens hörande, förordna om inrättande av akter för tillvaratagande av handlingar och utredning i inskrivningsärenden.

redning i inskrivningsärenden förordnar Konungen.

Har sådant — — — — — till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Konungen kan dock förordna att de nya bestämmelserna skall gälla från tidigare tidpunkt beträffande viss eller vissa underrätter.

13) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad

Härigenom förordnas, att 6 kap. 16 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 KAP.

16 §.

Rådhusrätt, där sådan finnes, vare ägodelningsrätt i stad. Den lagfarne ledamot i rådhusrätten, som därtill är satt, skall vara ägodelningsdomare. Äro flera avdelningar av rådhusrätten, skall ägodelningsdomaren alltid vara ledamot av avdelning, vid vilken jorddelningsmål skola upptagas.

Stad, där rådhusrätt ej finnes, lyde under ägodelningsrätten i den

Om domsaga helt eller delvis utgöres av stad, vars rådhusrätt ersatts av tingsrätt, är tingsrätten ägodelningsrätt. Konungen äger dock för sådan domsaga förordna, att ägodelningsrätten skall hava den sammansättning som angives i 21 kap. lagen om delning av jord å landet. Är tingsrätten ägodelningsrätt, skall den lagfarne domare i tingsrätten, som därtill är satt, vara ägodelningsdomare.

¹ Senaste lydelse av 6 kap. 16 § se 1954: 236.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

domsaga staden i judiciellt hänseende tillhör.

Äro flera avdelningar av tingsrätten, skall ägodelningsdomaren alltid vara ledamot av avdelning, vid vilken jorddelningsmål skola upptagas.

Ingår stad icke i sådan domsaga som omfattas av bestämmelserna i första stycket, skall ägodelningsrätten i domsagan hava den sammansättning som angives i 21 kap. lagen om delning av jord å landet.

Vad enligt 21 kap. 3 § i lagen om delning av jord å landet gäller i fråga om utseendet av valmän för val av ägodelningsnämndemän skall äga motsvarande tillämpning beträffande stad, som i näst föregående stycke avses.

Vad enligt 21 kap. 3 § nämnda lag gäller i fråga om utseendet av valmän för val av ägodelningsnämndemän skall äga motsvarande tillämpning beträffande stad, som avses i andra stycket eller omfattas av förordnande enligt första stycket andra punkten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Konungen kan dock förordna att de nya bestämmelserna skall gälla från tidigare tidpunkt beträffande viss eller vissa underrätter.

14) Förslag till Lag

om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet

Härigenom förordnas, att 21 kap. 1—4 §§ lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

21 KAP.

1 §.

Första domstol i jorddelningsmål å landet är ägodelningsrätt, en för varje domsaga.

Första domstol i jorddelningsmål å landet är ägodelningsrätt, en för varje domsaga. Ägodelningsrätten

¹ Senaste lydelse av 21 kap. 1 § se 1950: 182, av 2 och 4 §§ se 1946: 827 samt av 3 § se 1964: 785.
2 — Bihang till riksdagens protokoll 1969. 1 saml. Nr 119

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

skall vara sammansatt på sätt nedan angives, om ej annat följer av 6 kap. 16 § första stycket lagen om fastighetsbildning i stad.

Där till — — — — — jorden ligger.
 Angående domstol — — — — — är tillämpligt.
 Att i — — — — — lag stadgas.

2 §.

Ägodelningsrätt består — — — tre ägodelningsnämndemän.

Ordinarie domaren i domsagan är där ägodelningsdomare, såframt icke Konungen av särskild anledning finner gott att för två eller flera domsagor förordna en gemensam ägodelningsdomare. Härtill må icke utses annan än lagkunnig, i domarevärv erfaren person. Vid förfall för ägodelningsdomaren förordnar hovrätten till hans ställföreträdare person med de egenskaper, som nyss nämnts.

Den lagfarne domare i tingsrätten, som därtill är satt, är ägodelningsdomare i domsagan, såframt icke Konungen av särskild anledning finner gott att för två eller flera domsagor förordna en gemensam ägodelningsdomare. Härtill må icke utses annan än lagkunnig, i domarevärv erfaren person. Vid förfall för ägodelningsdomaren förordnar hovrätten till hans ställföreträdare person med de egenskaper, som nyss nämnts.

Ägodelningsnämndemännen, som böra vara allmänt betrodda, i lant-hushållning kunniga och med ortens förhållanden väl förtrogna män, skola vara valbara till nämndemansbefattning vid *häradsrätt* i domsagan samt ej hava uppnått sextiofem års ålder; dock må den, som uppnått nämnda ålder, tjänstgöra i mål, varmed han förut såsom ägodelningsnämndeman tagit befattning.

Ägodelningsnämndemännen, som böra vara allmänt betrodda, i lant-hushållning kunniga och med ortens förhållanden väl förtrogna män, skola vara valbara till nämndemansbefattning vid *tingsrätten* i domsagan samt ej hava uppnått sextiofem års ålder; dock må den, som uppnått nämnda ålder, tjänstgöra i mål, varmed han förut såsom ägodelningsnämndeman tagit befattning.

3 §.

Ägodelningsnämndemän utses för sex år, till ett antal av sex i *domsaga, som består av allenast ett tingslag, och tre för varje tingslag i övriga domsagor.* Avgår ägodelnings-

Ägodelningsnämndemän utses för sex år, till ett antal av sex i *domsagan.* Avgår ägodelningsnämndeman under tjänstgöringstiden, skall val avse återstående del av samma tid.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nämndeman under tjänstgöringstiden, skall val avse återstående del av samma tid.

Val äger rum å *tingsstället* inför *häradsrätten*.

Valet verkställles — — — — — av kommunalfullmäktige.

För kommun — — — — — överskjutande folkmängd.

För varje — — — — — som valmän.

Höra delar av kommun till skilda tingslag, utses för vardera delen valmän och suppleanter för det tingslag den tillhör.

Kommun må — — — — — och nämnder.

Val äger rum å *tingsställe* inför *tingsrätten*.

4 §.

Vid val — — — — — skilje lotten.

Klagan över — — — — — ej föras.

Om valets utgång skall *häradsrättens ordförande*, så fort ske kan, insända uppgift till Konungens befallningshavande i länet, som har att ofördröjligen införa uppgiften i länskungörelserna. Är annan än *ordinarie domaren i domsagan* ägodelningsdomare, skall skriftlig underrättelse om valets utgång ofördröjligen meddelas jämväl denne.

Om valets utgång skall *tingsrätten*, så fort ske kan, insända uppgift till Konungens befallningshavande i länet, som har att ofördröjligen införa uppgiften i länskungörelserna. Är annan än *domare i tingsrätten* ägodelningsdomare, skall skriftlig underrättelse om valets utgång ofördröjligen meddelas jämväl denne.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Konungen kan dock förordna att de nya bestämmelserna skall gälla från tidigare tidpunkt beträffande viss eller vissa underrätter.

Utan hinder av vad som föreskrives i 21 kap. 3 § första stycket i dess nya lydelse skall i domsaga, som vid lagens ikraftträdande består av tre tingslag, finnas nio ägodelningsnämndemän.

15) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.

Härigenom förordnas, att 9 § lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 §.

Inteckningshandling varom — — — blivit företedd.

I fråga om förlagsinteckning gälla i tillämpliga delar vad i första stycket stadgas, dock att inteckningshandlingen *alltid* skall företes för inskrivningsdomare *vid rådhusrätt* och föreskrivna uppgifter intagas i särskilt bevis som utfärdas av inskrivningsdomaren.

I fråga om förlagsinteckning gälla i tillämpliga delar vad i första stycket stadgas, dock att inteckningshandlingen skall företes *inför* inskrivningsdomare *för ort, som är säte för länsstyrelse*, och att föreskrivna uppgifter *skola* intagas i särskilt bevis som utfärdas av inskrivningsdomaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

16) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling

Härigenom förordnas, att i 6 § lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling² ordet »rättegångsdag» skall bytas ut mot ordet »dag».

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

¹ Senaste lydelse av 9 § se 1936:230.

² Senaste lydelse av 6 § se 1946:878.

**17) Förslag
till
Lag**

om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol

Härigenom förordnas, att i 29 § lagen den 22 juni 1928 om arbetsdomstol¹ ordet »rådhusrätt» skall bytas ut mot ordet »tingsrätt».

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

¹ 29 § tillagd genom 1947:637.

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 11 ap-
ril 1969.*

N ä r v a r a n d e :

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC
NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN,
MOBERG, BENGTSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemen-
sam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *vissa följdänd-
ringar till den föreslagna underrättsreformen* och anför.

1. Inledning

Frågan om en reform av de allmänna underrätternas organisation an-
mälde i statsrådet den 19 april 1968. Därvid beslutades att till lagrådet
skulle remitteras ett flertal lagförslag som bl. a. syftar till att införa en ny,
enhetlig organisation av underrätterna. I det lagstiftningsärendet, som ut-
gjorde en första etapp i reformarbetet beträffande underrätterna, togs i hu-
vudsak upp de frågor som är grundläggande för den avsedda reformen.
Bl. a. lades fram förslag till erforderliga ändringar i rättegångsbalken (RB)
samt förslag till lag om fastighetsdomstol.

I en andra etapp togs upp vissa ytterligare frågor, nämligen om medver-
kan av nämnd i vissa slag av tvistemål, om ensamdomarkompetensen i
tvistemål samt om underrätts sammansättning i domstolsärenden. Över-
vägandena i dessa frågor skedde på grundval av en departementspromemo-
ria, vilken hade utarbetats inom justitiedepartementet och remissbehand-
lats under år 1968 (Stencil Ju 1968: 18). Den 14 februari 1969 remittera-
des lagförslag i nyss berörda frågor till lagrådet. I den lagrådsremissen
föreslogs också — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som hade
förordats i departementspromemorian — ändringar i skilda specialförfatt-
ningars bestämmelser om underrätts sammansättning i vissa särskilda brott-
mål och närliggande mål.

Över de förslag som ingick i de nämnda remisserna avgav lagrådet ut-
låtande den 13 mars 1969. De remitterade förslagen har därefter förelagts
riksdagen i prop. 1969: 44.

I departementspromemorian har — utöver de förslag som hittills har

tagits upp till behandling — lagts fram förslag till åtskilliga följdändringar i olika lagar och författningar. Såsom jag framhöll i lagrådsremissen den 14 februari 1969 bör dessa följdändringar behandlas i en tredje etapp, och jag avser nu att lägga fram erforderliga förslag i ämnet. Eftersom dessa nära ansluter till förslagen i departementspromemorian, anser jag det inte behövt att foga sistnämnda förslag till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Yttranden över departementspromemorian har avgetts av justitiekanslern, riksåklagaren, Svea hovrätt, Göta hovrätt, hovrätten för Nedre Norrland, lagberedningen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, familjerättskommittén, domstolskommittén, förmynderskapsutredningen, inskrivningskommittén, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare, Jurist- och samhällsvetareförbundet, Svenska kommunförbundet, Föreningen Sveriges rättshjälpsjurister och Stockholms nämndemannaförening.

2. Huvuddragen av förslagen i prop. 1969:44

2.1. Den nya underrättsorganisationen

Som jag förut har nämnt går förslagen i prop. 1969:44 ut på att det skall införas en enhetlig organisation av de allmänna underrätterna. Förslagen innebär sålunda, att den nuvarande uppdelningen på häradsrätter och rådhusrätter slopas och att en för land och stad likformig underrättstyp införs. De ändringar som föranleds härav berör i första hand 1 kap. RB, vilket innehåller de grundläggande bestämmelserna om underrätternas organisation och sammansättning. De nuvarande bestämmelserna i detta kapitel för häradsrätt resp. för rådhusrätt ersätts av bestämmelser som är gemensamma för alla allmänna underrätter. Av de ändringar som därvid föreslås bör i detta sammanhang nämnas följande.

De nya enhetliga underrätterna skall benämnas tingsrätter. Vid särskild huvudförhandling i tvistemål skall tingsrätt ha sådan s. k. juristkollegial sammansättning med tre eller högst fyra lagfarna domare som nu förekommer i rådhusrätt. I vissa familjerättsliga mål skall rätten dock enligt särskilda bestämmelser i föräldrabalken (FB) och giftermålsbalken (GB) bestå av en lagfaren domare och nämnd. För handläggningen av brottmål införs en enhetlig nämndsammansättning i stället för de två olika nämnder som nu finns. Nämnden skall i normalfall bestå av fyra och i särskilt tidskrävande mål fem nämndemän. Ordinarie lagfarna domare vid underrätt är f. n. borgmästare och rådmän i rådhusrätt samt häradshövding och — i vissa domkretsar — tingsdomare i häradsrätt. Enligt förslaget skall chefsdomare vid tingsrätt benämnas lagman och övriga ordinarie domare rådmän. Tingslaget och staden skall inte längre utgöra enheter i den judiciella indelningen. Uttrycket domsaga, som f. n. åsyftar häradshövdingens ämbetsområde,

blir i fortsättningen beteckningen för tingsrättens domkrets. För ordinarie sammanträde vid underrätt har valts benämningen allmänt ting, vilket innebär att den nuvarande benämningen på sådant sammanträde i rådhusrätt, allmän rättegångsdag, utgår. Allmänna ting skall hållas på tingsställe årligen på bestämda tider som fastställs av hovrätten.

Som en bakgrund till vissa frågor som jag senare kommer att behandla bör också nämnas vissa ändringar som har föreslagits i 16 kap. RB. Detta kapitel, som rör omröstning i tvistemål, innehåller f. n. skilda bestämmelser om hur omröstningen skall ske i häradsrätt (sammansättning med nämnd) samt i rådhusrätt och överrätt (juristkollegial sammansättning). Som en följd av att alla underrätter vid särskild huvudförhandling i tvistemål enligt huvudregeln i RB skall ha juristkollegial sammansättning, har i prop. 1969:44 föreslagits att de nuvarande särbestämmelserna i 16 kap. RB om omröstning i häradsrätt upphävs. Nämnade kapitel kommer således att i fortsättningen innehålla endast regler för omröstning vid kollegial sammansättning.

Enligt det framlagda förslaget till lag om fastighetsdomstol skall i princip en allmän underrätt i varje län vara fastighetsdomstol. Underrätten skall i sådan egenskap pröva fastighetsbildningsmål och miljöskyddsmål. Den skall därvid i regel ha sammansättningen två lagfarna domare, en tekniker och två nämndemän. Under det fortsatta lagstiftningsarbetet kommer att prövas i vad mån fastighetsdomstol skall ta upp också andra mål och ärenden.

Jag vill vidare nämna, att åtskilliga bestämmelser om underrätternas organisation, om arbetsfördelningen och behörigheten för olika tjänstemän, om det praktiska anordnandet av verksamheten på domstolskanslierna m. m. finns i olika administrativa författningar. Översyn av dessa bestämmelser pågår f. n. inom domstolsberedningen.

2.2. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

När det gäller tidpunkten för genomförandet av den nya organisationen har i prop. 1969:44 föreslagits, att lagstiftningen om tingsrätter och deras sammansättning skall generellt träda i kraft den 1 januari 1971. Det har emellertid ansetts önskvärt att göra det möjligt att låta de nya reglerna beträffande underrätternas sammansättning i brottmål träda i kraft för alla underrätter redan före den 1 januari 1971. Vidare har det ansetts önskvärt att skapa möjlighet att införa den nya organisationen i dess helhet i vissa fall när nya domkretsar bildas. I enlighet härmed har föreslagits att Kungl. Maj:t ges befogenhet att förordna att lagändringarna helt eller delvis skall gälla från tidigare tidpunkt. Sådant förordnande skall kunna begränsas till viss eller vissa underrätter.

I det framlagda förslaget till ändringar i RB har tagits upp ett flertal övergångsbestämmelser. Jag har i detta sammanhang anledning att främst

erinra om vissa bestämmelser vilka har tagits upp under punkterna 7—9.

I punkt 7 a föreskrivs att, om i lag eller annan författning förekommer bestämmelse som avser häradsrätt eller rådhusrätt, bestämmelsen i stället skall avse tingsrätt. Såvitt angår tryckfrihetsmålen föreskrivs att bestämmelse, som i sådant sammanhang avser rådhusrätt, skall gälla endast tingsrätt som har trätt i stället för rådhusrätt. Frågan om en anpassning av den tryckfrihetsrättsliga regleringen till den nya underrättsorganisationen kommer att tas upp i senare sammanhang.

Enligt punkt 7 b skall bestämmelse, som avser tingslag och inte angår fråga om tingshusbyggnadsskyldighet, i stället gälla domsaga. Som jag förut har nämnt skall tingslaget som beteckningen på häradsrätts domkrets utgå och i det avseendet ersättas av termen domsaga. Att undantag har gjorts beträffande bestämmelser som avser tingshusbyggnadsskyldighet hänger samman med att slutligt förslag om hur lokalhållningen för underdomstolarna skall anordnas ännu inte har lagts fram. Uppgiften att utreda de frågor som har samband med ett statligt övertagande av lokalhållningen har lagts på domstolsberedningen, som också har att lägga fram förslag till lagstiftning i frågan. Avsikten är att sådana förslag skall prövas i en fjärde etapp av det pågående reformarbetet. I avvaktan på slutligt ställningstagande i frågan om lokalhållningen skall nuvarande bestämmelser i detta ämne i huvudsak bestå oförändrade.

Punkt 7 c tar sikte på sådana författningsbestämmelser som innebär att viss åtgärd skall vidtas hos eller av häradshövdingen, borgmästaren, rättens ordförande, domaren eller domhavanden. Det har föreskrivits att, om sådana bestämmelser endast är domförhetsregler, de i stället skall gälla tingsrätt. I anslutning härtill framhålls i propositionen (s. 248) att föreskrifter av detta slag inte längre fyller någon funktion. Frågan om domförheten besvaras av RB, ärendelagen eller, såvitt angår administrativa frågor, av en kommande underrättsstadga. I annan lagstiftning behöver i princip anges bara att vederbörande åtgärd skall vidtas hos eller av rätten. Det anförs vidare att övergångsbestämmelsen inte omfattar sådana fall då den aktuella föreskriften innebär att viss uppgift skall tillkomma viss domare som ett personligt prerogativ, t. ex. att utöva chefsuppgifter i fråga om personal och organisation. Bestämmelsen åsyftar inte heller åtgärder som skall vidtas hos eller av domare, som har utsetts för särskild uppgift och som får anses som ett särskilt organ vid domstolen (inskrivningsdomare, ägodelningsdomare och konkursdomare).

I punkterna 7 d och e har meddelats övergångsbestämmelser som avser sådana föreskrifter vilka innehåller uttryck av typen »stad med rådhusrätt», »domsaga på landet», »stad under landsrätt» och liknande. I nämnda punkter har föreskrivits att, om annat ej framgår av omständigheterna, bestämmelse som innehåller uttrycket »på landet» eller liknande bestämning skall avse område, som innan tingsrätt införs hör till häradsrätts dom-

krets (punkt d), och att bestämmelse som avser stad med rådhusrätt eller liknande bestämning skall avse stad, som vid samma tidpunkt utgör rådhusrätts domkrets (punkt e). Enligt övergångsbestämmelserna blir sålunda det avgörande, huruvida området vid införande av tingsrätt hör till rådhusrätts eller häradsrätts domkrets. De berörda bestämmelserna har i punkt 9 kompletterats med ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i samband med ändring i domsagoindelningen meddela avvikande bestämmelser i ämnet. Beträffande skälen för sistnämnda bestämmelse hänvisas till propositionen (s. 248).

Det bör slutligen nämnas att i punkt 8 i de föreslagna övergångsbestämmelserna har tagits in föreskrift att, om i övrigt i lag eller annan författning förekommer hänvisning till eller eljest avses bestämmelse som har ersatts genom ny bestämmelse, den nya bestämmelsen skall tillämpas.

3. Allmänt beträffande följdändringarna

Departementspromemorian. I promemorian anförts som bakgrund till de där framlagda förslagen följande **a l l m ä n n a s y n p u n k t e r**. De ändringar som har föreslagits i prop. 1969: 44 i syfte att införa en enhetlig underrättsorganisation återverkar på bestämmelser i ett stort antal andra lagar och författningar, som bygger på den nuvarande ordningen med två under rättstyper. Övergångsbestämmelserna till ändringarna i RB torde visserligen kunna lösa flertalet uppkommande frågor. I ordningens och klarhetens intresse är det dock önskvärt att ändringar som behövs av terminologiska eller andra skäl i huvudsak vidtas direkt i berörda författningar. Det har därför ansetts nödvändigt att i förevarande sammanhang företa en såvitt möjligt fullständig genomgång av författningsmaterialet för att kartlägga vilka bestämmelser som påverkas. De förslag och överväganden som redovisas i promemorian bygger på vad som har framkommit vid en sådan genomgång.

De förslag som läggs fram i promemorian avser i stor utsträckning följdändringar av **t e r m i n o l o g i s k** art. Genom att nya benämningar inom underrättsorganisationen har föreslagits, uppkommer behov att byta ut äldre terminologi mot ny. I denna del har övervägandena skett med utgångspunkt från att en anpassning till den nya terminologin i huvudsak bör ske genom direkt i berörda författningar vidtagna ändringar. Undantag har gjorts för sådana fall, där bara något enstaka ord i en författning behöver bytas ut och några missförstånd inte behöver befaras om äldre uttryck kvarstår tills vidare. Dessutom har undantagits en del fall där ifrågavarande författning kan förväntas snart bli ändrad eller upphävd i annat sammanhang. I enlighet med det sist anförda föreslås i promemorian med några få undantag inte några terminologiska jämkningar i författningar som berörs av reformerna på jordabalkens och fastighetsbildningens område eller av pågående utred-

ningsarbete i inskrivningskommittén, expropriationsutredningen och sjölagskommittén.

I promemorian uttalas vidare att även ändringar av saklig betydelse aktualiseras, främst i sådana bestämmelser som är av olika innehåll för stad (i betydelsen stad med rådhusrätt) och för landet (i betydelsen område som lyder under häradsrätt). Det konstateras att den ordning som följer av övergångsbestämmelserna i förslaget till ändring i RB (punkterna 7 d och e) innebär ett konserverande av rådande skillnader mellan land och stad. Denna ordning bör emellertid inte förbli gällande för alla författningar, där sådana skillnader nu förekommer. De flesta av de åsyftade författningarna gäller nämligen ämnen av sådant slag att det numera inte finns saklig anledning att upprätthålla olikheten i regleringen.

I enlighet med det nu anförda har i promemorian tagits upp förslag som går ut på att i vissa författningar avlägsna nuvarande skillnad mellan reglerna för land och reglerna för stad. De ändringar som föreslås är i regel föga ingripande. Med hänsyn till lagstiftnings- och utredningsarbete som i annat sammanhang pågår på berörda områden har frågan om åstadkommande av likformighet i en del fall förbigåtts. Sålunda föreslås i promemorian inte några ändringar i nu behandlat avseende i författningar som angår inskrivningsväsendet. Såvitt avser fastighetsbildningslagstiftningen har ändringarna i huvudsak begränsats till att avse lagtekniska lösningar, som innebär att under en övergångsperiod nuvarande bestämmelser om domstolsorganisationen i jorddelningsmål inte rubbas i sak.

Vid övervägandena av utformningen av nya enhetliga bestämmelser har, såvitt angår tidsfrister för vidtagande av vissa åtgärder, i promemorian intagits den ståndpunkten att de nu för landet gällande längre fristerna i princip har getts företräde. Principen anses motiverad bl. a. av rättssäkerhetsskäl.

Utöver vad som nu har anförts har i promemorian också tagits upp vissa andra ändringsförslag som står i samband med underrättsreformen men är av mera begränsad räckvidd.

Beträffande i k r a f t t r ä d a n d e t av ändringarna anför i promemorian att de problem som kan uppkomma under en övergångstid, om den nya underrättsorganisationen före den 1 januari 1971 införs i viss eller vissa domsagor, i huvudsak torde kunna lösas med hjälp av övergångsbestämmelserna i förslaget till lagen om ändring i RB. I de nu aktuella förslagen har sålunda i regel föreskrivits endast att ändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1971. I några fall har dock Kungl. Maj:t getts befogenhet att förordna, att de nya bestämmelserna skall gälla beträffande viss eller vissa underrätter från tidigare tidpunkt.

Remissyttrandena. De allmänna synpunkterna i promemorian har vid remissbehandlingen lämnats utan erinran.

Departementschefen. I arbetet på en reform av underrättsorganisationen

har hittills i två olika etapper behandlats väsentligen grundläggande lagstiftningsfrågor i samband med reformen. Det har därvid förutsatts att frågan om följdändringar till reformen skulle tas upp i en tredje etapp. Som jag förut har nämnt har förslag till sådana ändringar — jämte förslag i vissa andra frågor som redan har behandlats i prop. 1969: 44 — lagts fram i en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria. Vid remissbehandlingen har de förslag som promemorian i denna del innehåller så gott som genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Endast på enstaka punkter har från några håll framförts erinringar eller påpekanden. I den mån jag i det följande inte särskilt nämner att yttranden av sist angiven innebörd har förekommit, har förslagen i aktuell del godtagits vid remissbehandlingen.

För egen del anser jag, att de allmänna riktlinjer som har följts vid utarbetandet av ändringsförslagen bör godtas. Jag delar sålunda uppfattningen, att gällande bestämmelser bör anpassas till den nya ordningen i huvudsak genom ändringar i berörda författningar. Som har framhållits i promemorian möjliggör dock de övergångsbestämmelser som har tagits upp i förslaget till lag om ändring i RB att man kan avstå från ändringar i en del fall. Den avvägning som i detta avseende har gjorts i promemorian kan jag i huvudsak ansluta mig till. Vissa frågor som hänger samman med lagstiftnings- eller utredningsarbete på andra områden återkommer jag senare till.

På grundval av förslagen i departementspromemorian har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lagar om ändring i ett flertal författningar. Förslagen torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*¹.

Jag övergår nu till att behandla de särskilda förslagen. I ett avslutande avsnitt kommer jag att beröra vissa frågor, som har samband med övergången till den nya underrättsorganisationen men beträffande vilka förslag till författningsändringar inte läggs fram nu.

4. Ändringsförslagen

4.1. Förslaget till lag om ändring i giftermålsbalken

Gällande bestämmelser. I vissa bestämmelser i GB sägs att åtgärd skall vidtas hos eller av rätten eller domaren. Enligt *1 kap. 6 §* kan trolövd, när trolövning upplöses genom mannens död, under vissa förutsättningar tilläggas del i mannens kvarlåtenskap. Anspråk enligt bestämmelserna skall framställas antingen hos den som sitter i boet eller hos rätten eller domaren. I *2 kap. 2 §* sägs att rätten eller domaren i vissa fall efter anmälan skall förordna giftoman. Enligt *9 kap. 9 §* skall rätten eller domaren i vissa fall utse bouppteckningsförrättare i samband med boskillnad. Avskrift av bouppteckning skall inges till rätten eller domaren. Liknande bestämmelser finns i

¹ De förslag som har angivits under 1) och 3)-17) på s. 50 har uteslutits ur bilagan. De är likalydande med de vid propositionen fogade förslagen 1) och 3)-17).

11 kap. 20 § som avser hemskillnad. Enligt 15 kap. 16, 17 och 21 §§ ankommer viss handläggning i boskillnadsmål på rätten eller domaren.

I vissa forumregler i GB används benämningen Stockholms rådstuvurätt, nämligen i 8 kap. 11 § samt 15 kap. 4 och 15 §§.

Departementspromemorian. Uttrycket »rätten eller domaren» användes under den gamla rättegångsordningen för att ange att nämnd inte behövde medverka om aktuell fråga togs upp på landet. Vid införandet av nya RB underläts ändring i bestämmelser av detta slag i sådana fall, där rätten redan enligt vanliga regler var domför med en lagfaren domare (jfr SOU 1944: 10 s. 187). I samband med den förestående reformen av underrätterna synes det lämpligt att bestämmelser av den äldre utformningen ändras till att avse enbart rätten. Ändring av denna innebörd föreslås bl. a. beträffande de inledningsvis berörda bestämmelserna i GB. Vidare föreslås att orden Stockholms rådstuvurätt i angivna forumbestämmelser byts ut mot Stockholms tingsrätt.

Departementschefen. Som jag förut har nämnt möjliggör de generella övergångsbestämmelserna till ändringarna i RB, att mera begränsade ändringar av terminologisk art kan anstå tills vidare. I vissa fall — bl. a. när det gäller mera centrala lagar som GB — synes det dock lämpligt att redan i detta sammanhang vidta även smärre ändringar, oavsett att de frågor det gäller kan lösas genom övergångsbestämmelserna. Berörda bestämmelser i GB har därför jämkats i enlighet med vad som har förordats i promemorian.

Jämkningarna innebär, som framgår av uttalandena i promemorian, ingen ändring i fråga om domförheten. Rätten blir domför med ensamdomare i samma utsträckning som f. n. Jag vill påpeka att bestämmelsen i 15 kap. 17 § GB efter den föreslagna jämkningen innehåller, att rätten genast skall meddela beslut i anledning av gemensam ansökan om boskillnad, vilket innebär att rätten får företa målet till avgörande utan huvudförhandling (jfr 15 kap. 18 § andra stycket GB).

4.2. Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

19 KAP.

8 §.

Gällande bestämmelser. Med hänsyn till att rätten i förhållande till överförmyndare intar en överordnad ställning gäller nu enligt förevarande paragrafs andra stycke, att domhavande inte får vara överförmyndare i domsagan och att ledamot av rådhusrätt inte får vara överförmyndare i staden. För ledamot av rådhusrätt är hindret inte undantagslöst. Arbetar rådhusrätt på flera avdelningar, kan ledamot av rätten vara överförmyndare i staden. Det förutsätts då, att ledamot som utses till överförmyndare kan få sin tjänstgöring i rätten förlagd till annan avdelning än den som handlägger förmynderskapsärenden.

Departementspromemorian. Ifrågavarande paragraf måste ändras till följd av att en enhetlig underrättsorganisation med ändrade benämningar föreslås. Förbud att vara överförmyndare inom domsagan bör även i fortsättningen gälla för de ordinarie domarna i underrätten. Det måste dessutom anses motiverat att låta förbudet gälla också övriga lagfarna tjänstemän vid underrätten, eftersom förordnanden att handlägga förmynderskapsärenden bör kunna meddelas för dem utan risk för jävssituationer. Om bestämmelsen utformas i enlighet med det anförda, bör dock Kungl. Maj:t få befogenhet att för särskilt fall ge tillstånd för lagfaren tjänsteman vid tingsrätt att vara överförmyndare inom domsagan. Sådant tillstånd bör kunna komma i fråga särskilt när det gäller dem som avses med den nuvarande undantagsbestämmelsen, dvs. när det gäller domare i underrätt som arbetar på flera avdelningar. Om någon domare vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande innehar uppdrag som överförmyndare i överensstämmelse med de nuvarande reglerna, bör uppdraget kunna behållas utan särskilt tillstånd. Övergångsbestämmelse som gör detta möjligt bör meddelas.

Departementschefen. Paragrafens andra stycke har ändrats i enlighet med vad som har föreslagits i promemorian. Därutöver har i departementsförslaget gjorts ändring i paragrafens första stycke. I detta föreskrivs f. n. att till överförmyndare skall väljas en i praktiska värv väl förfaren svensk man eller kvinna, som har uppnått 25 års ålder, samt att den som är omyndig eller i konkurstillstånd ej kan vara överförmyndare. I departementsförslaget har den särskilda åldersgränsen slopats och ersatts med krav på att den som uppdraget avser är myndig. Ändringen har samband med att nuvarande särskilda åldersgränser för valbarhet till riksdagsmannauppsdrag och kommunala förtroendeuppdrag kommer att slopas. En redogörelse härför har jag lämnat i prop. 1969: 44 s. 377, där jag också föreslår att gällande ålders- och konkursvillkor för nämndeman skall utgå. De synpunkter jag därvid har åberopat gör sig i huvudsak gällande även i förevarande fall. Med hänsyn till att överförmyndare har tillsyn över ekonomisk förvaltning, har dock det särskilda konkursvillkoret i 8 § första stycket behållits.

Övriga ändringar.

Departementschefen. Övriga ändringar i FB avser terminologiska jämkningar som har föreslagits i promemorian.

Ändringen i 12 kap. 4 § andra stycket är en följd av att tingslaget och staden upphör att vara enheter i den judiciella indelningen och i det avseendet ersätts av domsaga, som skall vara underrättens domkrets (jfr ovan 2.1.).

Den nya benämningen på underrätterna införs i 19 kap. 3 § första stycket. Orden Stockholms rådhusrätt ersätts på förekommande ställen med Stock-

holms tingsrätt. Det kan i detta sammanhang nämnas, att motsvarande ändring har föreslagits i promemorian beträffande 5 § lagen om införande av föräldrabalken. Bestämmelsen i denna paragraf, som avser godmanskap som har ställts under Stockholms rådhusrätts tillsyn, har emellertid inte ansetts ha sådan räckvidd att en författningsändring behövs nu.

Frågan om vissa ändringar i FB med anledning av förslag om införande av en enhetlig kommunbeteckning (prop. 1969: 63) kommer att tas upp i senare sammanhang.

4.3. Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

Departementschefen. De bestämmelser som avser Stockholms rådhusrätt, nämligen 14 kap. 2 §, 20 kap. 8 § och 25 kap. 2 § har ändrats till att avse Stockholms tingsrätt.

4.4. Förslaget till lag om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge

Gällande bestämmelser. I 2 § lagen om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge föreskrivs bl. a., att rätten på framställning av dödsboförvaltningen i hemviststaten skall förordna lämplig person att upprätta bouppteckning beträffande den avlidnes här i riket varande egendom. Förordnande kan också avse att omhänderta egendomen. Andra stycket innehåller bestämmelse att, om framställningen görs på landet på tid då rättegångsdag inte inträffar, domaren äger meddela förordnande att gälla till dess rätten har fattat beslut i ärendet. Enligt tredje stycket kan rätten eller, på landet, domaren kräva förskott för kostnaden för den sökta åtgärden.

Departementspromemorian. Eftersom förordnande som avses i paragrafen kan meddelas av ensamdomare (jfr 6 § andra stycket punkt 6 ärendelagen i nuvarande lydelse), synes bestämmelsen i andra stycket sakna betydelse och kunna upphävas. Om interimistiskt förordnande undantagsvis skulle behövas, kan sådant meddelas med stöd av 4 § ärendelagen. Orden »eller, på landet, domaren» i tredje stycket kan utgå.

Departementschefen. I departementsförslaget har vidtagits de ändringar som har förordats i promemorian. Jag vill tillägga, att den ändrade lydelse av 6 § ärendelagen som föreslås i prop. 1969: 44 inte medför någon ändring i ensamdomares behörighet att handlägga ärenden som avses här.

4.5. Förslaget till lag om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred

Gällande bestämmelser. Enligt ägofredslagen kan sakägare träffa frivillig överenskommelse, s. k. förening, i stängsel- och betesfrågor. Sådan förening kan under förutsättningar som anges i 36 § erhålla giltighet mot ny ägare eller innehavare av fastighet, som överenskommelsen angår. För att föreningen skall få denna verkan, skall den uppvisas hos allmän underrätt »i stad med rådstuvurätt å allmän rättegångsdag och eljest å allmänt ting» och efter prövning som anges i paragrafen tas in i rättens protokoll. Om protokollering har ägt rum »vid rådstuvurätt inom en månad och vid häradsrätt sist vid det allmänna ting, som infallit näst efter två månader» sedan föreningen ingicks, blir föreningen gällande också mot den som efter upprättandet men före protokolleringen har blivit ägare eller innehavare av fastighet som berörs av överenskommelsen. Rätten skall sända utdrag av protokollet i ärendet till länets lantmäterikontor och dessutom, om fråga är om betesreglering, till vederbörande skogsvårdsmyndighet. På grund av hänvisning i 37 § är nu anförda bestämmelser tillämpliga också i fall som avses i denna paragraf.

Enligt gällande domförhållningsregler skall i häradsrätt liten nämnd delta vid prövning av förening enligt ägofredslagen och rådhusrätt vid sådan prövning bestå av juristkollegium (6 § andra stycket punkt 8 samt tredje stycket ärendelagen i nuvarande lydelse).

Departementspromemorian. Bestämmelserna i 36 § ägofredslagen bör terminologiskt anpassas till den nya regleringen i RB, varvid samtidigt en för land och stad gemensam tidsfrist — lämpligen bestämd till två månader — bör föreskrivas i lagrummet. I samband med dessa följdändringar bör också beaktas att ifrågavarande ärenden enligt den nya lydelse av 6 § ärendelagen som har föreslagits i prop. 1969: 44 inte kommer att höra till den grupp av ärenden i vilken juristkollegial sammansättning är obligatorisk. Det är med hänsyn härtill mindre lämpligt att handläggningen skall behöva ske vid tingsammansammanträde. Vid de överväganden som gjordes inför nya RB:s ikraftträdande ansågs publicitetsskäl tala för bibehållande av äldre ordning i 36 § ägofredslagen (jfr SOU 1944: 10 s. 220). Från sådan synpunkt torde det emellertid numera vara av ringa betydelse om handling inges på rättegångsdag eller i annat sammanhang. Om det anses önskvärt att upplysning om visst ärende sprids, synes andra utvägar få prövas, exempelvis publicering i pressen. När det gäller förening enligt ägofredslagen, kan dock enligt promemorian inte anses föreligga något praktiskt behov av en sådan form för publicering. Det erinras om att på länets lantmäterikontor finns tillgängligt allt material för upplysning om vad som gäller i stängselskyldighets- och betesregleringshänseende beträffande fastigheterna i länet. I enlighet med

det anförda föreslås slopande av föreskriften, att förening skall uppvisas på allmän rättegångsdag. Förslag till ändringar i 36 § i de avseenden som nu har berörts läggs fram i promemorian.

För inträdet av rättsverkan som anges i 36 § är tidpunkten för handlingens intagande i protokollet avgörande. I promemorian framhålls att ärende av ifrågavarande slag därför bör handläggas med skyndsamhet. Särskild föreskrift härom anses inte behövlig (jfr 5 § ärendelagen).

Departementschefen. Jag delar den i promemorian uttalade uppfattningen, att tillräckliga skäl inte kan anses föreligga att behålla den nuvarande ordningen, enligt vilken prövning som avses i 36 § ägofredslagen måste ske vid tingssammanträde. Som har framhållits i promemorian torde särskild bestämmelse om publicering inte vara motiverad i detta fall. Den föreslagna ändringen gör det möjligt att företa handläggningen på sådan tid och plats som passar från rent praktiska synpunkter. Om förhandling anses nödvändig i ärendet, kan denna äga rum vid allmänt ting eller vid särskilt sammanträde (jfr prop. 1969: 44 s. 353 och 384). Jag biträder även i övrigt de ändringar som har föreslagits i promemorian i nu berörd del. Departementsförslaget har därför utformats i överensstämmelse med det förslag som promemorian innehåller.

4.6. Förslaget till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Gällande bestämmelser. Frågor om ersättning enligt lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m. tas upp av fiskevärderingsnämnder, som har inrättats för län eller annat område enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Fiskevärderingsnämnderna är inte avsedda att vara permanenta organ (jfr 2 § andra stycket). Det kan inte f. n. överblickas, när nu anhängiga ersättningsmål kommer att vara slutbehandlade. RB:s bestämmelser om allmän domstol och rättegången i tvistemål äger i huvudsak tillämpning beträffande fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden.

I 5 § första stycket har tagits upp bestämmelse att ordförande i fiskevärderingsnämnd äger besluta för nämnden i samma omfattning som är föreskriven för den lagfarne domaren i häradsrätt. Enligt andra stycket skall vid omröstning i nämnden tillämpas RB:s regler beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter har säte i rätten. Vid omröstning skall ordföranden säga sin mening först.

Departementspromemorian. I promemorian föreslås att bestämmelsen i 5 § första stycket ersätts av föreskrift, att ordföranden äger besluta för nämnden i frågor som vid underrätt får avgöras av en lagfaren domare. Vidare framhålls att den särskilda omröstningsregeln i samma paragraf andra stycket blir överflödigt sedan föreslagna ändringar i 16 kap. RB har genomförts.

Det föreslås att berörda bestämmelse utgår och att föreskriften om ordningen för omröstningen flyttas till 4 §.

Departementschefen. Jag har funnit, att de aktuella bestämmelserna bör utformas i saklig överensstämmelse med promemorians förslag.

4.7. Förslaget till lag om ändring i vattenlagen

11 KAP.

4 §.

Gällande bestämmelser. Beträffande antalet vattenrättsnämndemän föreskrivs f. n. i 11 kap. 4 § första stycket vattenlagen (VL), att två vattenrättsnämndemän skall utses för varje tingslag, som ensamt utgör domsaga, och en för varje annat tingslag. I stad, som inte lyder under landsrätt, skall utses en vattenrättsnämndeman. Om det för tingslag eller för stad behövs fler vattenrättsnämndemän än som följer av dessa regler, kan Kungl. Maj:t enligt andra stycket fastställa ett högre antal. Bestämmelser i ämnet har meddelats i kungörelsen den 29 oktober 1964 (nr 715) om antalet vattenrättsnämndemän.

Förevarande paragraf innehåller också bestämmelser om sättet för utseende av vattenrättsnämndemän. I detta avseende gäller f. n. enligt första stycket följande. I stad, som inte lyder under landsrätt, skall vattenrättsnämndeman väljas direkt av stadsfullmäktige. Vid val av vattenrättsnämndeman i tingslag skall bestämmelserna i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet (JDL) om sättet för utseende av ägodelningsnämndeman och om gottgörelse åt valman för inställelse vid val av sådan nämndeman äga motsvarande tillämpning. Enligt 21 kap. 3 § sistnämnda lag skall valet verkställas inför häradsrätten genom valmän, som utses av fullmäktige i kommunerna inom tingslaget. Antalet valmän, som kommun har att utse för val av vattenrättsnämndeman, bestäms enligt grunder som anges i 21 kap. 3 § fjärde stycket JDL i förhållande till befolkningmängden i kommunen. Bestämmelserna i denna del innebär, att för det första 3 000-talet invånare skall utses två valmän och att för varje ytterligare 3 000-tal invånare skall utses ytterligare en valman. Någon maximering av antalet valmän som kommun får utse har inte föreskrivits.

Enligt 11 kap. 4 § första stycket VL gäller vidare, att domhavanden skall föranstalta om utseende av valmännen samt att på landet domhavanden och i stad stadsfullmäktiges ordförande skall underrätta vattenrättsdomaren om utgången av valet.

Departementspromemorian. I promemorian konstateras att de föreslagna

ändringarna i 1 kap. RB nödvändiggör ändringar i nu berörda bestämmelser i 11 kap. 4 § VL.

Det föreslås att första styckets föreskrifter om antalet vattenrättsnämndemän ersätts med bestämmelse, att två vattenrättsnämndemän skall utses för varje domsaga (i den nya bemärkelsen). Med hänsyn till de varierande förhållandena anses liksom hittills möjlighet böra föreligga att fastställa ett högre antal för viss eller vissa domsagor. Den nuvarande bestämmelsen härom i andra stycket behålls men det föreslås — utöver en terminologisk jämkning — att Kungl. Maj:t skall kunna delegera fastställandet av antalet vattenrättsnämndemän i dessa fall till annan myndighet. I en särskild övergångsbestämmelse i promemorieförslaget har föreskrivits, att om de nya reglerna medför, att antalet nämndemän för viss domsaga skall minskas, minskningen skall ske allteftersom nämndemän för domsagan avgår.

I promemorian tas också upp fråga om ändring i nuvarande bestämmelser i första stycket om sättet för utseende av vattenrättsnämndemän. Det erinras om att domstolskommittén i SOU 1967: 4 (s. 170) har föreslagit, att i VL införs en bestämmelse om maximering av antalet valmän med tanke på det fall att en större stad förs samman med annan kommun till en domkrets. Kommittén pekar på att det antal valmän, som staden vid tillämpning av bestämmelserna i JDL skulle få att utse efter bildandet av den nya domkretsen, kan bli orimligt stort. I betänkandet förordas att högst 35 valmän för val av vattenrättsnämndemän skall få utses i en kommun.

Det förslag som läggs fram i departementspromemorian anknyter till den ordning som har föreslagits för val av nämndeman i fastighetsdomstol. Enligt 7 § lagen om fastighetsdomstol skall sådan nämndeman i kommun, som ensam bildar domsaga, väljas direkt av kommunens fullmäktige. I övriga domsagor skall valet förrättas inför underrätten av valmän, som utses av fullmäktige i varje kommun inom domsagan. Bestämmelserna i kommunallagen om ersättning till fullmäktig skall äga motsvarande tillämpning. Det antal valmän jämte suppleanter för dem som skall utses i varje kommun fastställs av Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer. Det är avsett att närmare föreskrifter om tillvägagångssättet vid valet m. m. skall meddelas av Kungl. Maj:t.

I promemorian förordas att samma ordning som i den föreslagna lagen om fastighetsdomstol införs också i VL. Det föreslås att ändringen i VL genomförs på det sättet, att de föreskrifter i detta ämne som nu finns i 11 kap. 4 § första stycket ersätts med en bestämmelse, som hänvisar till vad som gäller i fråga om val av nämndeman i fastighetsdomstol. Det konstateras i sammanhanget, att den av domstolskommittén uppmärksammade frågan förfaller om den föreslagna ordningen genomförs.

Det föreslås vidare att skyldigheten att föranstalta om utseende av valmännen — vilken nu åvilar domhavanden — i stället skall avse tingsrätten

och att skyldighet att underrätta vattenrättsdomaren om utgången av val av vattenrättsnämndeman skall åvila tingsrätten eller fullmäktiges ordförande.

Departementschefen. Beträffande antalet vattenrättsnämndemän har i departementspromemorian föreslagits den ändringen att de nuvarande föreskrifterna i detta ämne i 11 kap. 4 § första stycket VL ersätts med bestämmelse, att två vattenrättsnämndemän skall utses för varje domsaga. En regel av denna innebörd medför emellertid den olägenheten att det i sådana domsagor, som motsvarar en tidigare rådhusrättsdomkrets, måste väljas ytterligare en vattenrättsnämndeman utan att något egentligt behov därav föreligger. Det har därför syntts mer ändamålsenligt att också i detta avseende anknyta till den ordning, som har föreslagits för de nya fastighetsdomstolarna och som innebär, att uppgiften att fastställa antalet nämndemän delegeras till Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t utser.

I enlighet härmed har i departementsförslaget gjorts den avvikelser från promemorians förslag, att i 11 kap. 4 § första stycket VL har tagits upp bestämmelser, att vattenrättsnämndeman utses genom val för sex år samt att Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, för varje domsaga fastställer det antal vattenrättsnämndemän som skall utses.

Med den lösning som sålunda har valts i nu berört avseende behövs inte den nuvarande bestämmelsen i paragrafens andra stycke. Denna har följaktligen utgått i departementsförslaget. I detta har i stället i andra stycket tagits upp bestämmelser, som svarar mot departementspromemorians förslag beträffande sättet för utseende av vattenrättsnämndemännen och vissa därmed sammanhängande frågor. Eftersom ordningen för utseende av vattenrättsnämndemän föreslås anknyta till bestämmelserna i den nya lagen om fastighetsdomstol, vill jag nämna att den lagen beräknas träda i kraft den 1 juli 1969 (jfr prop. 1969: 28). Beträffande det i det föreslagna andra stycket använda uttrycket kommunfullmäktige får jag hänvisa till vad som anförs under 14 kap. 7 § VL.

Innehållet i den administrativa reglering som blir nödvändig till följd av de nya bestämmelserna kommer att övervägas i senare sammanhang. Kungl. Maj:t kan därvid, om minskning av antalet vattenrättsnämndemän bör ske i någon domsaga, meddela erforderliga övergångsbestämmelser med anledning härav.

14 KAP.

7 §.

Departementschefen. Orden »häradshövding, borgmästare» i första stycket har bytts ut mot »lagfaren domare i tingsrätt». Därutöver har i samma stycke vidtagits vissa ändringar, föranledda av förslag som har lagts fram i prop. 1969: 63 om införande av en enhetlig kommunbeteckning m. m. Enligt

sistnämnda förslag skall bl. a. beteckningarna kommunalnämnd resp. stadsfullmäktige/kommunalfullmäktige ersättas med kommunstyrelse resp. kommunfullmäktige. I propositionen föreslås vidare att municipalsamhälle inte längre skall finnas. Reformerna avses träda i kraft den 1 januari 1971. Bestämmelserna i 14 kap. 7 § första stycket VL har anpassats till nämnda förslag.

Övriga ändringar.

Departementschefen. De terminologiska ändringar som i övrigt föreslås i VL torde inte behöva kommenteras. Jag vill tillägga, att frågan om ytterligare följdändringar med anledning av prop. 1969: 63 kommer att tas upp i senare sammanhang.

4.8. Förslaget till lag om ändring i konkurslagen

Inledning. I konkurslagen (KL) görs i flera bestämmelser skillnad mellan stad och land. Av 7 § tredje stycket framgår, att i lagen med stad avses stad med rådhusrätt och att vad som är föreskrivet för landet gäller om, annan stad, dvs. stad som ligger under landsrätt. I departementspromemorian föreslås följdändringar i ett flertal bestämmelser i KL.

Konkurslagstiftningen berörs också av pågående reformarbete på andra områden. Lagberedningen, som har i uppdrag att ombesörja en allmän översyn av konkurslagen, har i SOU 1968: 41 (Utsökningsrätt VII) lagt fram förslag till ny lag om ackordsförhandling och i det sammanhanget föreslagit ändringar också i KL:s bestämmelser om ackord i konkurs. Vissa av de förslag som har lagts fram i departementspromemorian har samband med nu nämnda lagstiftningsärendet. De åsyftade förslagen är följande.

I 42 § tredje stycket och 44 § andra stycket KL föreskrivs f. n., att rättens ordförande eller i stad annan ledamot av eller anställd vid rätten eller på landet den som biträder domaren i hans ämbetsgöromål inte får utses till konkursförvaltare resp. rättens ombudsman i konkurs. I departementspromemorian föreslås att berörda bestämmelser ges det innehållet, att lagfaren tjänsteman vid rätten eller domstolsbiträde inte får vara förvaltare resp. rättens ombudsman. Vid remissbehandlingen har lagberedningen erinrat om att i SOU 1968: 41 (s. 8 och 89) har förordats, att nuvarande förbud för vissa tjänstemän vid rätten att vara god man vid ackordsförhandling vidgas till att omfatta såväl alla tjänstemän vid den aktuella domstolen (domare och övrig personal) som befattningshavare vid annan domstol. I den av beredningen föreslagna nya lagen om ackordsförhandling har sålunda i 5 § föreskrivits, att den som är ledamot av eller anställd vid domstol inte får vara god man, vare sig saken hör till den domstol där vederbörande tjänstgör eller annan domstol. Lagberedningen förordar i yttrandet, att motsvarande ändring görs i 42 och 44 §§ KL.

Enligt 164 § tredje stycket KL skall konkursdomaren, när ackordsfråga har hänskjutits till rätten, utsätta ärendet att förekomma, i stad inom tre veckor och på landet så snart ske kan på ting eller, om konkursdomaren finner skäl därtill, på särskilt sammanträde. I departementspromemorian föreslås den ändringen att de för landet gällande bestämmelserna ges generell giltighet. Förevarande paragraf berörs också av det förslag till ändring i KL som har lagts fram i lagberedningens betänkande.

Frågan om ändringar i nu berörda paragrafer i KL torde få tas upp senare när lagberedningens förslag i SOU 1968: 41 prövas.

7 §.

Gällande bestämmelser. I andra stycket föreskrivs nu, att domaren — dvs. häradshövdingen — är konkursdomare på landet och att konkursdomare i stad är den ledamot av rådhusrätten som är därtill satt. Om antalet konkursmål i staden fordrar det, kan flera konkursdomare utses. Arbetar rådhusrätt på flera avdelningar skall konkursdomaren alltid vara ledamot av den avdelning vid vilken de mål som han handlägger tas upp.

Tredje stycket innehåller den tidigare omtalade bestämmelsen, som anger att föreskrifterna i KL om stad gäller stad som har rådhusrätt och att för andra städer gäller vad som har föreskrivits för landet.

Departementspromemorian. I 7 § andra stycket bör — med anknytning till vad som nu gäller för stad med rådhusrätt — föreskrivas, att konkursdomare skall vara den lagfarne domare i tingsrätt, som därtill är satt. Vilken av domarna i tingsrätt som skall vara konkursdomare, torde få bestämmas på samma sätt som nu sker när det gäller ledamöterna i rådhusrätt. Liksom hittills har gällt för rådhusrätt bör flera konkursdomare kunna förordnas vid tingsrätt, om antalet konkursmål vid rätten fordrar det. I andra stycket bör vidare i anslutning till vad som nu gäller föreskrivas att, om tingsrätt är delad på flera avdelningar, konkursdomaren skall vara ledamot av avdelning, vid vilken de mål som handläggs av honom skall tas upp.

Som en konsekvens av de ändringar som föreslås i KL kan bestämmelsen i tredje stycket utgå.

Departementschefen. I departementsförslaget har vidtagits de ändringar som har föreslagits i promemorian.

12 §.

Departementschefen. Enligt första stycket skall f. n. förklarings tiden i anledning av konkursansökan bestämmas till högst fyra dagar i stad och en vecka på landet (första punkten). I särskilda fall kan dessa tider utsträckas (andra punkten).

I enlighet med departementspromemorians förslag har i första punkten tagits upp en enhetlig tidsfrist, motsvarande den som nu gäller för landet.

14 §.

Departementschefen. Denna paragraf innehåller bestämmelser bl. a. om den tid inom vilken mål om hänskjuten konkursansökan skall handläggas vid rätten. I första stycket har orden »det ting eller den allmänna rättegångsdag» ersatts med »det allmänna ting». Denna terminologiska jämkning är föranledd av de ändringar som har föreslagits i 1 kap. RB (jfr 2.1).

211 §.

Gällande bestämmelser. Beträffande handläggning som enligt KL ankommer på rätten är RB:s regler om rättegången i tvistemål tillämpliga, i den mån avvikande föreskrifter inte har meddelats i KL (jfr SOU 1944: 10 s. 278). RB:s bestämmelser om rättens sammansättning i tvistemål gäller följaktligen vid sådan handläggning, om särskilda föreskrifter i det avseendet inte finns i KL.

I 211 § KL har meddelats vissa från RB avvikande bestämmelser beträffande förfarandet i konkursmål. I första stycket behandlas bl. a. mål som avses i 16 § KL, dvs. mål angående gäldenärs försättande i konkurs. I dessa mål och vissa andra mål, som uppräknas i samma stycke, är häradsrätt enligt andra punkten domför med tre i nämnden.

Departementspromemorian. De föreslagna nya enhetliga domförhetsreglerna i tvistemål blir tillämpliga också i mål enligt KL. Detta föranleder att särbestämmelsen beträffande häradsrätts sammansättning i vissa fall bör utgå. Emellertid synes starka skäl tala mot att juristkollegial sammansättning blir obligatorisk i mål om gäldenärs försättande i konkurs. Mål av detta slag är nämligen med få undantag av enkel beskaffenhet. Merparten utgörs av sådana fall där gäldenären har underlåtit att avge förklaring över ansökningsningen. Ofta fullföljer borgenären i dessa fall inte ansökningsningen genom inställelse vid huvudförhandlingen. Rättens uppgift är då endast att meddela ett avskrivningsbeslut i målet. Men även i sådana fall där borgenären inställer sig vid huvudförhandlingen är uppkommande frågor i regel av enkel beskaffenhet. Endast i ett fåtal fall kommer på grund av bestridande från gäldenärens sida svårare frågor upp. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att juristkollegium inte används annat än när denna sammansättning är motiverad av hänsyn till målets beskaffenhet, föreslås att i 211 § första stycket KL tas upp föreskrift, att rätten vid huvudförhandling i mål som avses i 16 § är domför med en lagfaren domare. En sådan föreskrift hindrar inte att rätten ges den mer kvalificerade sammansättningen, om prövningen av konkursansökningsningen — på grund av bestridande från gäldenären eller

eljest — kan förutses bli mera krävande (jfr t. ex. prop. 1954: 200 s. 48, SOU 1961: 6 s. 68 och prop. 1966: 100 s. 119).

Remissyttrandena. Göta hovrätt gör den erinringen att den föreslagna ändringen inte bör få till följd att tingsnotarie blir behörig att ensam handlägga mål enligt 16 § KL. I övrigt har remissinstanserna godtagit förslaget.

Departementschefen. 211 § första stycket KL berörs även av ändring som har föreslagits i lagberedningens betänkande SOU 1968: 41. Den åsyftade ändringen består emellertid endast av en mindre jämkning, föranledd av att 164 § KL (mål om ackordsfråga som har hänskjutits till rätten) ersätts av 163 § i det i betänkandet framlagda förslaget till lag om ändring i KL (betänkandet s. 146). Jag har därför ansett hinder inte föreligga att redan nu lägga fram förslag till sådan förändring i berörda lagrum som föranleds av förslagen i prop. 1969: 44.

Jag biträder förslaget i departementspromemorian, att den nuvarande domförhetsregeln i 211 § upphävs och att i lagrummet föreskrivs, att under rätt vid huvudförhandling i mål om gäldenärs försättande i konkurs är domför med en lagfaren domare. Som har anförts i promemorian hindrar en sådan föreskrift inte att juristkollegium används, om detta i särskilda fall anses behövt. I enlighet härmed har promemorians förslag till ändring i 211 § KL tagits upp i departementsförslaget.

Med anledning av vad som har anförts av Göta hovrätt vill jag tillägga, att frågan om tingsnotaries behörighet att handlägga mål om gäldenärs försättande i konkurs kommer att övervägas vid arbetet med en ny underrättsstadga.

Eftersom de nya reglerna om rättens sammansättning i konkursmål inte bör föranleda ändring av sammansättningen i mål, vari handläggning enligt äldre regler redan har påbörjats, har en övergångsbestämmelse avseende sådana fall tagits in i förslaget.

4.9. Förslaget till lag om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed

Gällande bestämmelser. Enligt 6 § kan konkursdomaren, om gäldenär bestrider ansökan om utmätningssed, till rätten hänskjuta frågan om edgång skall äga rum. I andra stycket meddelas vissa från RB:s regler avvikande bestämmelser om rättens handläggning av fråga som nu avses. Bl. a. föreskrivs att häradsrätt vid huvudförhandlingen är domför med tre i nämnden.

Departementspromemorian. I mål som avses i 6 § gäller i princip RB:s regler. Som en följd av de enhetliga regler om tingsrätts sammansättning vid huvudförhandling i tvistemål, vilka har tagits upp i förslaget till lag om änd-

ring i RB, bör den nuvarande särbestämmelsen i förevarande lag om häradsrätts sammansättning upphävas.

Departementschefen. Det remitterade förslaget överensstämmer med promemorians förslag.

4.10. Förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808)

Departementschefen. F. n. gäller enligt 30 §, att vid handläggning av mål om lagsökning eller betalningsföreläggande häradsrätt är domför utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare. I överensstämmelse med departementspromemorians förslag har i lagrummet tagits upp en enhetlig domförhetsregel, utformad på samma sätt som den som nu gäller för rådhusrätts vidkommande.

4.11. Förslaget till lag om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter

Gällande bestämmelse. Lagen om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter innehåller i andra stycket en särskild bestämmelse, avseende magistrats uppgifter vid förstakammarval. Enligt bestämmelsen skall magistraten vid behandling av ärenden som här åsyftas bestå av borgmästaren i rådhusrätten i staden.

Departementspromemorian. Magistrats kvarstående uppgifter vid förstakammarval flyttades år 1965 över på länsstyrelse efter ändringar i riksdagsordningen och lagen om val till riksdagen (SFS 1965: 51 och 53). Bestämmelsen i andra stycket i 1964 års lag saknar följaktligen redan nu betydelse och bör lämpligen upphävas i samband med följdändringarna till underrättsreformen.

Departementschefen. På skäl som har anförts i promemorian föreslås att andra stycket i 1964 års lag upphävs.

4.12. Förslaget till lag om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden

Gällande bestämmelser. I 2, 3, 5 och 12 §§ lagen med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden finns skilda bestämmelser för domsaga och stad med rådhusrätt.

I 2 § första stycket föreskrivs, att domaren eller den som är särskilt förordnad därtill är inskrivningsdomare i domsaga på landet och att den av rätts lagfarna befattningshavare, som därtill är satt, är inskrivningsdomare i stad med rådhusrätt.

Enligt 3 § andra stycket kan inskrivningsdag hållas särskilt för viss del av domsagan eller staden.

Enligt 5 § första stycket bestämmer Kungl. Maj:t för varje domsaga och stad på vilka dagar och tider inskrivningsdag skall hållas.

I 12 § första stycket bemyndigas Kungl. Maj:t att förordna om inrättande av akter i inskrivningsärenden. Sådant förordnande skall avse domsaga på landet eller stad med rådhusrätt och meddelas efter häradshövdingens eller rådhusrättens hörande.

Departementspromemorian. I promemorian anförs att den föreslagna ändringen av underrättsorganisationen har betydelse även för författningar angående inskrivningsväsendet. Som exempel på bestämmelser, som utgår från andra förhållanden än som kommer att följa av förslagen i prop. 1969: 44, nämns bl. a. ovan berörda föreskrifter i 1932 års lag. Som förut har nämnts läggs i promemorian inte fram några förslag till följdändringar i inskrivningsrättsliga författningar. Det erinras om att en del av de anförda bestämmelserna kommer att ersättas av bestämmelser i den nya jordabalken. I övrigt anses det inom inskrivningskommittén pågående utredningsarbetet böra avvaktas.

Remissyttrandena. *Inskrivningskommittén* erinrar om att enligt till lagrådet den 29 november 1968 remitterat förslag till lag om införande av den nya jordabalken såväl lagfarts- och inteckningsförordningarna som 1932 års lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden kommer att upphävas den 1 januari 1972 genom den nya jordabalken. Skäl saknas enligt kommitténs mening att dessförinnan företa ändringar i lagfarts- och inteckningsförordningarna. Under 1971 bör de i förordningarna för landet och för stad gällande reglerna tillämpas enligt punkterna 7 d resp. e i övergångsbestämmelserna till förslaget om ändring i RB. 1932 års lag och kungörelsen den 18 november 1932 (nr 522) angående inskrivningsdomare och inskrivningsdagar synes däremot böra ändras beträffande i promemorian angivna paragrafer med verkan redan från den 1 januari 1971, så att de anpassas till den från nämnda dag i organisationshänseende gällande terminologin.

I övrigt har departementspromemorian i nu berörd del inte föranlett några erinringar under remissbehandlingen.

Departementschefen. Möjligheterna att gå över till ADB-system för registrering av data inom inskrivningsväsendet utreds f. n. av inskrivningskommittén.

tén. Det är ännu för tidigt att uttala sig om vilka organisatoriska konsekvenser en reform i detta avseende kan medföra och när mera genomgripande ändringar av organisationen kan påräknas ske. Man torde dock få räkna med att nuvarande ordning för handläggningen av inskrivningsärenden kommer att förbli gällande även efter införandet av den nya underrättsorganisationen. Jag har därför kommit till den uppfattningen att sådana följdändringar som föranleds av underrättsreformen nu bör genomföras i 1932 års inskrivningslag, oavsett att denna lag kommer att upphävas i samband med den nya jordabalkens ikraftträdande. Lämpligheten av att nämnda lag i terminologiskt avseende anpassas till den nya underrättsorganisationen med verkan redan från den 1 januari 1971 har också framhållits av inskrivningskommittén i dess yttrande över departementspromemorian. Till vissa andra bestämmelser i inskrivningsrättsliga författningar återkommer jag under avsnitt 5.

I enlighet med det anförda läggs fram förslag till ändringar i de inledningsvis berörda bestämmelserna i 1932 års inskrivningslag. I departementsförslaget har i 2 § första stycket tagits upp bestämmelse, att den av tingsrättens lagfarna befattningshavare, som därtill är satt, är inskrivningsdomare i domsaga i dess nya bemärkelse. Föreskriften i förslaget anknyter alltså till vad som nu gäller för stad med rådhusrätt.

De ändringar som föreslås i 3 och 5 §§ torde inte kräva någon kommentar. 12 § första stycket har ansetts kunna ges en kortare avfattning än den nuvarande, eftersom förordnanden om inrättande av akter nu har meddelats för alla domsagor och städer med rådhusrätt.

De föreslagna ändringarna i 1932 års inskrivningslag nödvändiggör ändringar också i den till lagen anslutande kungörelsen den 18 november 1932 angående inskrivningsdomare och inskrivningsdagar. Frågan om ändringar i denna kungörelse kommer att tas upp i senare sammanhang.

4.13. Förslaget till lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad och

4.14. förslaget till lag om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet

Inledning. Förslag till ny lag om fastighetsbildning har överlämnats till lagrådet. Den föreslagna lagen avses ersätta bl. a. 1917 års fastighetsbildningslag (FBLS) och 1926 års jorddelningslag (JDL). Vidare har i prop. 1969: 44 föreslagits att fastighetsdomstolar inrättas vid vissa allmänna underrätter.

Den nya fastighetsbildningslagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1972, vid vilken tidpunkt fastighetsbildningsmålen också skall flyttas över från de nuvarande ägodelningsrätterna till fastighetsdomstolarna. För att göra det möjligt att under en övergångstid i huvudsak behålla nuvarande

organisation i jorddelningsmålen föreslås i departementspromemorian vissa ändringar i FBLS och JDL.

6 KAP. FBLS

16 §.

Gällande bestämmelser. Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om ägodelningsrätt i stad. Enligt första stycket skall rådhusrätt, där sådan finns, vara ägodelningsrätt i staden. Den lagfarne ledamot i rådhusrätten, som därtill är satt, skall vara ägodelningsdomare. I rådhusrätt, som är indelad i avdelningar, skall ägodelningsdomaren vara ledamot av avdelning, vid vilken jorddelningsmål handläggs. I andra stycket har föreskrivits att stad, där rådhusrätt inte finns, lyder under ägodelningsrätten i den domsaga som staden i judiciellt hänseende tillhör. Enligt tredje stycket skall JDL:s bestämmelser om utseende av valmän för val av ägodelningsnämndemän äga motsvarande tillämpning på stad som avses i andra stycket.

Departementspromemorian. Enligt nuvarande ordning blir JDL:s regler om särskilt sammansatt ägodelningsrätt tillämpliga beträffande domsaga, som bildas genom att rådhusrättsstad läggs samman med annan kommun till en domkrets (landsrättsförläggning av stad). För framtiden har man emellertid att räkna med att det vid domsagobildning av stad och annan kommun kan komma att te sig naturligare att behålla för stad gällande ordning, vilket i så fall medför att tingsrätten i den nybildade domsagan i vanlig sammansättning fungerar som ägodelningsrätt (jfr SOU 1967: 4 s. 172). Med beaktande av dessa synpunkter läggs i departementspromemorian fram följande förslag till ändringar i 6 kap. 16 § första stycket FBLS. Det föreslås att i en huvudregel anges, att i domsaga som helt eller delvis utgörs av stad, vars rådhusrätt har ersatts av tingsrätt, tingsrätten skall vara ägodelningsrätt. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t bemyndigas att förordna, att sådan domsaga skall lyda under ägodelningsrätt som avses i JDL. I promemorian uttalas att förordnande enligt denna bestämmelse bör komma i fråga, om det under övergångsskedet blir aktuellt med en domsagoreglering av sådan typ att det är naturligast att jämföra den med nuvarande landsrättsförläggning av stad. Bestämmelserna i andra och tredje punkterna i första stycket ändras till att avse tingsrätt som är ägodelningsrätt.

För att göra det möjligt att behålla gällande ordning i städer, som vid införandet av den nya underrättsorganisationen lyder under landsrätt, föreslås att bestämmelsen i 6 kap. 16 § andra stycket ersätts med föreskrift, att annan stad än sådan som omfattas av bestämmelserna i första stycket skall lyda under ägodelningsrätt som avses i 21 kap. JDL. I tredje stycket föreslås en jämkning som en följd av de förut behandlade förslagen.

Remissyttrandena. Göta hovrätt anför, att de föreslagna ändringarna i 6 kap. 16 § FBLS medför att tingsrätt i tvistemålssammansättning kan bli ägodelningsrätt på landet och få att tillämpa JDL, något som hittills varit förbehållet sådan ägodelningsrätt som avses i denna lag. Detta innebär en icke oväsentlig ändring i bestående förhållanden. Även om det i och för sig torde vara möjligt att låta en juristkollegial domstol tillämpa JDL, kan lämpligheten härav ifrågasättas, helst som det enligt promemorian är önskvärt att bestående förhållanden rubbas så litet som möjligt under den tid som FBLS och JDL kan ha kvar. En lösning, som bättre anknyter till den nuvarande ordningen, vore måhända att, åtminstone i sådana fall där en hel domsaga eller en större landsbygdskommun i judiciellt hänseende sammanslås med en rådhusrättsstad, låta tingsrätten vara ägodelningsrätt för staden och ha kvar sammansättningsformen ägodelningsdomare jämte ägodelningsnämndemän för den del av den nya domsagan, där JDL gäller. Med tanke på att promemorians förslag i denna del endast utgör ett provisorium och att Kungl. Maj:t getts befogenhet att meddela undantag från den föreslagna huvudregeln i 6 kap. 16 §, anser sig hovrätten dock inte böra avstyrka förslaget i denna del.

Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Departementschefen. Med anledning av vad Göta hovrätt har anfört vill jag erinra om att det redan nu kan förekomma att rådhusrätt i egenskap av ägodelningsrätt har att tillämpa bestämmelserna i JDL (jfr 1 § lagen den 11 december 1964, nr 783, med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter ändring i kommunal indelning m. m.). Jag vill också tillägga, att en sådan ordning som berörs i hovrättens yttrande skulle medföra behov av mera omfattande ändringar, vilka inte kan anses motiverade med hänsyn till den korta övergångstid det här gäller.

För egen del biträder jag de i promemorian föreslagna ändringarna i 6 kap. 16 § FBLS. Promemorians förslag har med vissa redaktionella jämkningar förts över till departementsförslaget.

21 KAP. JDL

1 §.

Gällande bestämmelse. I första stycket anges f. n. att första domstol i jorddelningsmål på landet är ägodelningsrätt, en för varje domsaga. Den avsedda ägodelningsrättens sammansättning framgår av 2 § i kapitlet, en ägodelningsdomare som ordförande och tre ägodelningsnämndemän.

Departementspromemorian. Eftersom benämningen domsaga i fortsättningen kommer att användas generellt för underrätternas domkretsar, måste det

anges på annat sätt i 1 § i vilka fall särskilt sammansatt ägodelningsrätt skall finnas. Det torde lämpligen kunna föreskrivas, att sådan ägodelningsrätt skall finnas för varje domsaga, om annat ej följer av 6 kap. 16 § första stycket i FBLS (i detta lagrums nya lydelse).

Departementschefen. Departementsförslaget överensstämmer i sak med promemorians förslag till ändrad lydelse av ifrågavarande bestämmelse.

2 §.

Departementschefen. I andra stycket föreskrivs f. n. att ordinarie domaren i domsagan, dvs. häradshövdingen, är ägodelningsdomare. I den nya bestämmelsen har i stället angetts, att den lagfarne domare i tingsrätten, som därtill är satt, är ägodelningsdomare (jfr nuvarande formulering i 6 kap. 16 § första stycket FBLS).

I tredje stycket har ordet häradsrätt bytts ut mot tingsrätten.

3 §.

Departementschefen. Enligt första stycket gäller nu, att det skall finnas sex ägodelningsnämndemän i domsaga, som består av endast ett tingslag, och tre för varje tingslag i övriga domsagor. I överensstämmelse med förslaget i departementspromemorian har i stället föreskrivits, att ägodelningsnämndemän skall utses till ett antal av sex i domsagan. För att möjliggöra att någon ändring i sak inte skall behöva ske i domsaga, som nu omfattar tre tingslag, föreslås en övergångsbestämmelse, som medger att nio nämndemän behålls i sådan domsaga.

I andra stycket har ordet häradsrätten ersatts med tingsrätten.

Bestämmelsen i sjätte stycket, som numera saknar betydelse, har utgått.

21 kap. 3 § JDL innehåller också bestämmelser om sättet för utseende av ägodelningsnämndemän. Sådana nämndemän väljs av valmän som utses av fullmäktige i kommunerna inom tingslaget. De bestämmelser som gäller i fråga om antalet valmän, som skall utses i kommunerna, redogjorde jag för i samband med att jag behandlade nuvarande ordning för utseende av vattenrättsnämndemän (4.7.). I det sammanhanget förordade jag, att samma ordning som har föreslagits i den nya lagen om fastighetsdomstol införs också i VL. Vid remissbehandlingen har Göta hovrätt tagit upp fråga om införande av motsvarande ordning i JDL. Hovrätten anser, att samma ändring som har föreslagits i VL bör vidtas i JDL. Hovrätten nämner, att valen av vattenrättsnämndemän och ägodelningsnämndemän i praktiken samordnas och att det då är önskvärt att samma regler gäller för båda valen. Behålls nuvarande regler för utseende av ägodelningsnämndemän, bör enligt hovrättens mening av samma skäl den föreslagna ändringen i VL anstå.

Med anledning av vad Göta hovrätt har anfört vill jag erinra om att änd-

ringen i VL i berört avseende nödvändiggörs av bl. a. det skälet, att behållande av nuvarande ordning skulle kunna leda till att antalet valmän i vissa fall blev orimligt stort (jfr 4.7.). Motsvarande problem torde inte aktualiseras när det gäller val av ägodelningsnämndemän. Med hänsyn härtill och till att ägodelningsrätterna inom kort kommer att ersättas av de föreslagna fastighetsdomstolarna, anser jag inte tillräckliga skäl föreligga att nu vidta ändring i berörda bestämmelser i JDL.

4 §.

Departementschefen. I departementsförslaget har vidtagits vissa terminologiska jämkningar i tredje stycket. De torde inte kräva någon kommentar.

4.15. Förslaget till lag om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m.m.

Departementschefen. Inledningsvis kan anmärkas att lagen om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m. inte ändrades i samband med 1966 års lagstiftning om företagsinteckning (om anledningen härtill se prop. 1966: 23 s. 135). Detta har medfört att i 1920 års lag alltjämt talas om förlagsinteckning. Uttrycket skall anses omfatta också företagsinteckning enligt vad som framgår av övergångsbestämmelserna till 1966 års lagstiftning.

I ärende angående registrering av elektrisk anläggning skall bl. a. förlagsinteckning företes om sådan meddelats (8 §). I 9 § ges möjlighet att låta förlagsinteckning företes för inskrivningsdomare vid rådhusrätt. Bestämmelsen härom, som finns i andra stycket, har ändrats till att ange, att föreendet skall ske inför inskrivningsdomare för ort, som är säte för länsstyrelse. Det är nämligen sådan inskrivningsdomare som har att handlägga ärenden angående företagsinteckning (jfr 16 § lagen den 29 juli 1966, nr 454, om företagsinteckning) och förlagsinteckning (jfr punkt 3 övergångsbestämmelserna till samma lag).

4.16. Förslaget till lag om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling

Gällande bestämmelser. I fråga om sådan ansökan om dödande av förkommen handling som avses i 1 § lagen om dödande av förkommen handling föreskrivs i 6 § första stycket bl. a., att rätten efter prövning av sökandens yrkande skall förelägga denne att fullfölja ansökningen på viss rättegångsdag.

Enligt gällande domförhetsregler skall vid saklig prövning av ärende angående dödande av förkommen handling liten nämnd delta i häradsrätt och

rådhusrätt bestå av juristkollegium (6 § andra stycket punkt 10 samt tredje stycket ärendelagen i nuvarande lydelse).

Departementspromemorian. I promemorian erinras om att ifrågavarande ärenden enligt den nya lydelse som har föreslagits av 6 § ärendelagen inte kommer att höra till den ärendegrupp i vilken juristkollegial sammansättning är obligatorisk. Med hänsyn härtill anses det mindre lämpligt att den slutliga prövningen i dessa ärenden — som nu är fallet — knyts till (viss) rättegångsdag. Eftersom den nuvarande ordningen i detta hänseende torde sakna betydelse från publicitets- eller andra synpunkter, föreslås att ordet »rättegångsdag» i 6 § första stycket ersätts med »dag».

Departementschefen. Eftersom ärenden om dödande av förkommen handling i regel är av enkel beskaffenhet, kan det förutses att sådana ärenden, efter genomförandet av de föreslagna ändringarna i ärendelagens domförelsesregler, i de flesta fall kommer att kunna handläggas på rättens kansli av ensamdomare. Med hänsyn härtill och till att intresset av publicitet kring ansökningen tillgodoses genom andra bestämmelser i förevarande paragraf, har tagits upp förslag till sådan ändring som förordas i promemorian.

4.17. Förslaget till lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol

Departementschefen. Beträffande rättegången vid arbetsdomstolen innehåller 29 § lagen om arbetsdomstol en allmän hänvisning till vad i RB eller eljest finns stadgat angående rättegång vid rådhusrätt i mål, där förlikning om saken är tillåten. Efter samråd med chefen för inrikesdepartementet har jag i paragrafen ersatt ordet rådhusrätt med ordet tingsrätt.

5. Övriga frågor

Departementspromemorian. I promemorian har beträffande flera lagar och andra författningar gjorts uttalanden som innebär att följdändringar inte behövs f. n. I det avseendet nämns i promemorian vissa lagar och författningar, beträffande vilka *endast begränsade terminologiska ändringar* kan komma i fråga men där ändringar kan underlåtas därför att övergångsbestämmelserna till ändringarna i RB är tillämpliga. Som exempel kan nämnas att det finns åtskilliga författningsbestämmelser (redovisade i promemorian på s. 93, jfr också s. 68, 85 och 104) som innehåller uttrycket »Stockholms rådhusrätt».

I promemorian behandlas också vissa lagar och andra författningar, beträffande vilka ändringsförslag inte anses böra läggas fram nu med hänsyn till att de aktuella *bestämmelserna kommer att antingen upphävas eller ändras i annat sammanhang inom den närmaste tiden*. Därvid erinras om att

övergångsbestämmelserna till ändringarna i RB gör det möjligt att i dessa fall underlåta ändring för den tid bestämmelserna kommer att stå kvar.

Beträffande bestämmelserna om förmånsrätt för ogulden köpeskilling i 11 kap. 2 § gamla jordabalken erinras om att den s. k. lagståndstiden är olika i stad och på landet (i landet inbegrips stad under landsrätt). Det erinras vidare om att den föreslagna nya jordabalken inte innehåller någon motsvarighet till angivna lagrum. Under tiden fram till ikraftträdandet av den nya jordabalken anses nuvarande frister för stad resp. land kunna bestå. Det konstateras att så blir fallet med tillämpning av övergångsbestämmelserna under punkterna 7 d och e i förslaget till lag om ändring i RB.

Som förut har nämnts föreslås i promemorian inte några ändringar i sådana bestämmelser i lagfarts- och in-teckningsförordningarna jämte tillhörande författningar, vilka bygger på den nuvarande underrättsorganisationen.

När det gäller författningar med sjörättslig anknytning erinras om att behövliga följdändringar kommer att övervägas av sjölagskommittén i samband med dess utredningsuppdrag beträffande de sjörättsliga domstols- och forumreglerna.

Departementschefen. Jag ansluter mig till vad som har uttalats i departementspromemorian i de frågor som nu har berörts. Jag vill dock erinra om att skäl har ansetts föreligga att anpassa 1932 års inskrivningslag till de förhållanden som kommer att gälla efter den 1 januari 1971 (jfr ovan 4.12.).

Jag vill slutligen nämna, att vissa ändringsfrågor i vilka förslag har lagts fram i departementspromemorian kommer att tas upp i andra lagstiftningsärenden. Det gäller följande frågor.

Enligt förordningen den 20 november 1845 (nr 50, s. 1) i avseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, skall avhandling om lösöreköp bekantgöras i särskild ordning. Bestämmelserna härom, som finns i 1 § förordningen, är delvis olika utformade för rådhusrättsstad och landet i övrigt. I promemorian har föreslagits att en enhetlig reglering av förfarandet genomförs med anknytning till de nu för landet gällande bestämmelserna. Vissa redaktionella ändringar har också föreslagits i förordningen i övrigt. Lösöreköpsförordningen berörs emellertid också av förslag som har lagts fram i en promemoria angående ny lagstiftning om delgivning (Stencil Ju 1968: 15). De ändringar i lösöreköpsförordningen som har föreslagits i promemorian om följdändringar till underrättsreformen torde få anmälas i samband med beredningen av nyssnämnda förslag.

I departementspromemorian med följdändringar har vidare föreslagits vissa ändringar i lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs. Som jag har nämnt vid behandlingen av konkurslagen (ovan 4.8.) har i SOU 1968: 41 lagts fram förslag till ny lag om ackordsförhandling. De ändringar som har berörts i departementspromemorian kommer att beaktas, när förslaget i SOU 1968: 41 övervägs inom departementet.

Jag vill också nämna, att ställningstagande till viss ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation (berörd på s. 96 i promemorian) har ansetts kunna anstå med hänsyn till pågående utredning om domstolsorganisationen för expropriationsmål.

6. Hemställan

Jag hemställer att lagrådets utlåtande enligt 87 § regeringsformen inhämtas över förslagen till

- 1) lag om ändring i giftermålsbalken,
- 2) lag om ändring i föräldrabalken,
- 3) lag om ändring i ärvdabalken,
- 4) lag om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
- 5) lag om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred,
- 6) lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.,
- 7) lag om ändring i vattenlagen,
- 8) lag om ändring i konkurslagen,
- 9) lag om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed,
- 10) lag om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808),
- 11) lag om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. ävlande uppgifter,
- 12) lag om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden,
- 13) lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad,
- 14) lag om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet,
- 15) lag om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.,
- 16) lag om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling,
- 17) lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

2) Förslag

till

Lag

om ändring i föräldrabalken

Härigenom förordnas, dels att i 12 kap. 1 § samt 20 kap. 14 och 15 §§ föräldrabalken¹ orden »Stockholms rådhusrätt» skall bytas ut mot orden »Stockholms tingsrätt», dels att 12 kap. 4 § samt 19 kap. 3 och 8 §§ samma balk skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 KAP.

4 §.

När förmynderskap — — — — — över förmynderskapet.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap från en överförmyndare till en annan inom tingslag eller inom stad, där rådhusrätt finnes, skall vad i 3 § sägs äga motsvarande tillämpning.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga skall vad i 3 § sägs äga motsvarande tillämpning.

19 KAP.

3 §.

Två eller flera kommuner, som lyda under häradsrätt, må, då val av överförmyndare förestår, efter förslag av rätten förena sig till ett överförmyndardistrikt.

Kommun, som — — — — — till ända.

Två eller flera kommuner, som lyda under samma tingsrätt, må, då val av överförmyndare förestår, efter förslag av rätten förena sig till ett överförmyndardistrikt.

8 §.

Till överförmyndare skall väljas en i praktiska värv väl förfaren svensk man eller kvinna, som uppnått tjugofem års ålder. Överförmyndare kan ej den vara som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Till överförmyndare skall väljas en i praktiska värv väl förfaren, myndig svensk medborgare. Överförmyndare kan ej den vara som är i konkurstillstånd.

¹ Senaste lydelse av 12 kap. 1 § se 1958:640.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Domhavande må ej vara överförmyndare inom domsagan, ej heller må ledamot av rådhusrätt, som arbetar å endast en avdelning, vara överförmyndare i staden.

Lagfaren tjänsteman vid tingsrätt får ej vara överförmyndare inom domsagan, om ej Konungen för särskilt fall meddelat tillstånd därtill.

Ej må ————— av valmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. I fråga om domare, som då är överförmyndare, äger dock 19 kap. 8 § andra stycket i dess äldre lydelse fortsatt giltighet så länge då gällande uppdrag består.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 8 maj 1969.

Närvarande:

f.d. justitierådet	LIND,
justitierådet	ALEXANDERSON,
regeringsrådet	RINGDÉN,
justitierådet	CONRADT.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 april 1969, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) lag om ändring i giftermålsbalken, 2) lag om ändring i föräldrabalken, 3) lag om ändring i ärvdabalken, 4) lag om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, 5) lag om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred, 6) lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m., 7) lag om ändring i vattenlagen, 8) lag om ändring i konkurslagen, 9) lag om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningsed, 10) lag om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808), 11) lag om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter, 12) lag om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden, 13) lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad, 14) lag om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, 15) lag om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m., 16) lag om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling och 17) lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Stig Ramkull.

Lagrådet yttrade:

Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

Vid överförmyndarinstitutionens införande framhölls (se NJA II 1924 s. 279) att överförmyndare borde, vid sidan av en speciell förmåga att bedöma räkenskaper, besitta ett visst större mått av praktisk erfarenhet, omdömesgillhet och vidsynthet för att kunna rätt sätta sig in i de omyndigas vitt skilda levnadsförhållanden och behov. Värdet av överförmyndarens personliga kontakt med förmyndarnas och myndlingarnas förhållanden och av hans mera allmänt rådgivande verksamhet betonades också (s. 271). Arten, mångfalden och vikten av de uppgifter som enligt 13—18 kap. föräldrabalken ankommer på överförmyndaren behöver inte närmare utvecklas. Han fattar ensam sina beslut och har därvid en domstolsliknande funktion (se 20 kap. 33, 35 och 40 §§). Den som alldeles nyss uppnått myndig ålder är — oavsett sina kvalifikationer i övrigt — inte särskilt väl skickad att vara överförmyndare. Så länge för lagfaren domare gäller kvalifikationskravet, att han skall ha fyllt 25 år (4 kap. 1 § rättegångsbalken), bör enligt lagrådets mening motsvarande nedre åldersgräns för överförmyndare bibehållas. Lagrådet hemställer att första stycket av 19 kap. 8 § inte ändras. Skulle lagrådets hemställan inte vinna bifall, bör i varje fall uppmärksammas att den föreslagna lagtexten i motsats till den nu gällande inte reglerar det fall att en vid valet myndig överförmyndare sedermera blir förklarad omyndig. Lagtexten torde böra jämkas i detta hänseende. Motsvarande lär för övrigt gälla även kravet på svenskt medborgarskap.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Ingrid Hellström

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 27 juni
1969.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till

- 1) lag om ändring i giftermålsbalken,
- 2) lag om ändring i föräldrabalken,
- 3) lag om ändring i ärvdabalken,
- 4) lag om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
- 5) lag om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred,
- 6) lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.,
- 7) lag om ändring i vattenlagen,
- 8) lag om ändring i konkurslagen,
- 9) lag om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningssed,
- 10) lag om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808),
- 11) lag om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvillande uppgifter,
- 12) lag om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden,
- 13) lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad,
- 14) lag om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet,
- 15) lag om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestäm-

melser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.,

16) *lag om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling,*

17) *lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol.*

Föredraganden redogör för lagrådets utlåtande och anför.

Lagrådet har i anslutning till 19 kap. 8 § i förslaget till *lag om ändring i föräldrabalken* förordat, att gällande nedre åldersgräns för valbarhet till överförmyndare behålls. Vad som i det avseendet har anförts bör enligt min mening inte föranleda att det remitterade förslaget frångås. På grund av vad lagrådet i övrigt har anförts beträffande den föreslagna lagtexten, bör i paragrafens första stycke vidtas en jämkning som innebär, att den som har blivit förklarad omyndig inte kan vara överförmyndare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att anta lagförslagen med nämnda jämkning.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Edström

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	2
Lagförslag	3
Utdrag av statsrådsprotokollet den 11 april 1969	22
1. Inledning	22
2. Huvuddragen av förslagen i prop. 1969:44	23
2.1. Den nya underrättsorganisationen	23
2.2. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	24
3. Allmänt beträffande följdändringarna	26
4. Ändringsförslagen	28
4.1. Förslaget till lag om ändring i giftermålsbalken	28
4.2. Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken	29
4.3. Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken	31
4.4. Förslaget till lag om ändring i lagen den 1 mars 1935 (nr 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge	31
4.5. Förslaget till lag om ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred	32
4.6. Förslaget till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.	33
4.7. Förslaget till lag om ändring i vattenlagen	34
4.8. Förslaget till lag om ändring i konkurslagen	37
4.9. Förslaget till lag om ändring i lagen den 13 maj 1921 (nr 244) om utmätningsed	40
4.10. Förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808)	41
4.11. Förslaget till lag om ändring i lagen den 20 november 1964 (nr 651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter	41
4.12. Förslaget till lag om ändring i lagen den 3 juni 1932 (nr 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden	41
4.13. Förslaget till lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad	43
4.14. Förslaget till lag om ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet	43
4.15. Förslaget till lag om ändring i lagen den 22 juni 1920 (nr 474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.	47
4.16. Förslaget till lag om ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling	47
4.17. Förslaget till lag om ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol	48
5. Övriga frågor	48
6. Hemställan	50
Bilaga: Lagförslag	51
Utdrag av lagrådets protokoll den 8 maj 1969	53
Utdrag av statsrådsprotokollet den 27 juni 1969	55